

Univerzita Karlova v Praze

Právnická fakulta

Katedra občanského práva

Peněžité zadostiučinění jako právní prostředek ochrany osobnosti v občanském právu

Diplomová práce

Lumír Bareš

Vedoucí diplomové práce:

Prof. JUDr. Jiří Švestka, DrSc.

Praha, duben 2013

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem předkládanou diplomovou prací vypracoval samostatně, všechny použité prameny a literatura byly řádně ocitovány a práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne.....

Podpis

Poděkování

Na tomto místě bych chtěl poděkovat **prof. JUDr. Jiřímu Švestkovi, DrSc.** za to, že mi umožnil sepsání této diplomové práce a za jeho cenné rady a připomínky při jejím zpracování.

OBSAH:

Úvod	6
1. Základní aspekty ochrany osobnosti	7
1.1 Pojem ochrany osobnosti.....	7
1.2 Všeobecné osobnostní právo a zvláštní osobnostní práva.....	8
1.3 Právní úprava ochrany osobnosti.....	9
1.4 Subjekty všeobecného osobnostního práva	12
1.5 Předmět práva na ochranu osobnosti	14
1.6 Omezení všeobecného osobnostního práva	18
2. Prostředky ochrany osobnosti v občanském právu	19
2.1 Porušení osobnostního práva	19
2.2 Odpovědnost za neoprávněné zásahy do všeobecného osobnostního práva	20
2.3 Obecné prostředky práva na ochranu osobnosti	21
2.4 Specifické prostředky práva na ochranu osobnosti	24
3. Charakteristika peněžitého zadostiučinění	27
3.1 Funkce peněžitého zadostiučinění	27
3.2 Prameny právní úpravy peněžitého zadostiučinění	29
3.3 Podmínky vzniku nároku na peněžité zadostiučinění.....	30
3.4 Vztah nároku na peněžité zadostiučinění a nároku na peněžitou náhradu škody na zdraví podle § 444 OZ	32
4. Kritéria pro určení výše peněžitého zadostiučinění	35
5. Peněžité zadostiučinění a jeho promlčitelnost	37
5.1 Obecně k promlčitelnosti.....	37
5.2 Délka, počátek a zánik promlčecí lhůty.....	41
6. Zvláštní forma odškodnění státem	42
6.1 Obecně o odškodnění státem	42
6.2 Veřejná moc.....	43
6.3 Odpovědnost státu za nemateriální újmu.....	45
7. Nový občanský zákoník a ochrana osobnosti se zaměřením na peněžité zadostiučinění	46
7.1 Přístup NOZ k ochraně osobnosti.....	46
7.2 Nemajetková újma a peněžité zadostiučinění.....	48
Závěr	49

Seznam použitých zkratk	52
Seznam použité literatury	53
Překlad názvu diplomové práce do anglického jazyka	56
Abstrakt	56
Abstract	57
Seznam klíčových slov	58
Key words	58

Úvod

Člověk, jakožto osoba nadaná rozumem a vůlí, tvoří nejzákladnější stavební jednotku každé společnosti a aby se tato společnost mohla jejich prostřednictvím rozvíjet, je zapotřebí garantovat a ochraňovat jistá základní, nezadatelná a nezcizitelná práva. Souhrn těchto jedinečných práv, náležejících každé fyzické osobě, tvoří komplexní materii, která je nazývána osobnostním právem a vychází z přirozených lidských práv, která jsou zakotvena v Listině základních práv a svobod, která je součástí Ústavního pořádku České republiky. V rámci tohoto práva je stát, jako suverén, povinen zajišťovat, aby do této sféry nikdo nepřiměřeně a bez souhlasu dotčené fyzické osoby nezasahoval.

Ochrana je poskytována všem unikátním vlastnostem, a to jak fyzickým, tak duševním a nejen těm. Ochrany požívají také veškeré vztahy, které s projevem těchto unikátních vlastností souvisí, a tak je tedy téměř nemožné je všechny vyjmenovat a právní normy tak obvykle obsahují pouze jejich demonstrativní výčty. Míra a rozsah poskytované ochrany nejsou pro vždy a všechny fyzické osoby stejné, ne všechny fyzické osoby jsou totiž nadány schopnosti se v tolika různorodých oblastech a sférách realizovat stejně.

Z práv, která jsou pro všechny lidské bytosti totožná, se stávají katalogy a ty jako takové jsou pak předmětem snah zákonodárců o jejich právní zakotvení, ať už na vnitrostátní či mezinárodní úrovni. Problematika ochrany osobnosti, tedy zejména definice a výklad pojmu osobnosti, jakožto i souhrn jedinečných, nezadatelných a nezaměnitelných práv s ní spjatých, podléhá neustálému vývoji a zejména se stále rychleji rozvíjejícím se vědeckým a technologickým pokrokem se stále rozšiřuje.

Hlavním cílem této práce však není obecně ochrana osobnosti, ta je rozebrána především jako úvod do problematiky, ale peněžité zadostiučinění jako prostředek její ochrany. To nastupuje jako specifický prostředek ochrany pouze v zákonem předvídaných situacích, za splnění zákonných podmínek a plní funkci náhrady nemajetkové újmy v penězích. Práce se při zkoumání náhrady nemajetkové újmy v penězích neomezuje pouze na odpovědnost mezi subjekty soukromého práva, její

součástí je i problematika náhrady nemajetkové újmy způsobené státem při výkonu veřejné moci.

Při podrobném studiu povahy peněžitého zadostiučinění je věnována pozornost otázce jeho promlčitelnosti, stejně jako způsobu určování jeho výše a dalším jeho neopominutelným aspektům. Tento právní institut zakotvený v § 13 občanského zákoníku je dále srovnáván s dalšími prostředky náhrady nemajetkové újmy, zejména s náhradou škody na zdraví podle § 444 občanského zákoníku, a je vůči nim vymezován. Součástí této práce je také srovnání úpravy aktuálně platného a účinného občanského zákoníku se zákoníkem novým, a to konkrétně se zaměřením na nemajetkovou újmu a její peněžitou náhradu.

Práce je vypracována podle právního stavu platného k 3. 4. 2013.

1. Základní aspekty ochrany osobnosti

1.1 Pojem ochrany osobnosti

Právo na ochranu osobnosti je v právním státě zaručeno každému, přičemž osobností se zde rozumí především život a zdraví, osobní a občanská čest, lidská důstojnost, soukromí, rodinný život, jméno, dobrá pověst a projevy osobní povahy. Jedná se o právo nemajetkové, tzv. nemateriální hodnoty (někdy nazývané též nehmotné statky, resp. projevy osobnosti). Tyto nehmotné hodnoty nelze předem a přesně vyčíslit v penězích, zákon jim však poskytuje stejnou ochranu jako majetkovým hodnotám.

Do nehmotných hodnot řadíme – tedy předmětem práva na ochranu osobnosti jsou – hodnoty lidské osobnosti FO, které tvoří jejich fyzickou (tělesnou) a psychicko-morálně-sociální jednotu (integritu) a celistvost, dále potom výsledky tvůrčí duševní činnosti fyzických osob.

1.2 Všeobecné osobnostní právo a zvláštní osobnostní práva

Ustavně-právně a mezinárodněprávně je v soukromém právu zakotveno tzv. všeobecné osobnostní právo a dále zvláštní osobnostní práva, ke kterým řadíme práva autorská, práva výkonných umělců, práva vynálezců, tedy práva k nehmotným statkům, neboli práva duševního – intelektuálního vlastnictví („intellectual property“).

Pro potřeby této práce se zaměříme na všeobecné osobnostní právo. Takový název je zcela opodstatněný. Toto právo je vskutku osobnostní, neboť jeho předmětem jsou nehmotné hodnoty lidské osobnosti v její fyzické (tělesné) a psychicko-morálně-sociální jednotě a celistvosti, a rovněž všeobecné, neboť patří nerozlučně a neoddělitelně každé FO jako jedinečné individualitě a suverénu.¹ Všeobecné osobnostní právo v sobě obsahuje mnohačetné dílčí hodnoty osobnosti fyzické osoby, jedná se o neuzavřený okruh práv, zejména právo na tělesnou integritu (život, zdraví, tělo), osobní svobodu, čest, důstojnost a dobrou pověst, jména a soukromí.²

V podmínkách svobodného právního státu, pluralitní demokracie, která je založena na zásadách tržního hospodářství, nevídaného vědecko-technického a technologického pokroku úzce spojeného s rozvojem lidského činitele, nabývá uznání, respektování a ochrana základních lidských práv v národním i mezinárodním měřítku, jakožto prostředku zabezpečení důstojnosti a svobodného rozvoje osobnosti každé fyzické osoby, zvláštního významu. Vzniká tedy stále více sofistikovanějších možností narušování osobního soukromí, počínaje odposlechy bez povolení, sběrem a shromažďováním osobních údajů a odebíráním vzorků DNA konče.

Zvláštními osobnostními právy jsou naopak práva, která s každou fyzickou osobou neoddělitelně spjata nejsou. Stěžejním rozdílem oproti všeobecnému osobnostnímu právu je totiž skutečnost, že zvláštní osobnostní práva vznikají až v důsledku projevu tvůrčí duševní činnosti FO. Proto jsou také zvláštními, nikoli všeobecnými osobnostními právy, protože mohou náležet pouze těm FO, které jsou

---

¹ Švestka, J., Spáčil, J., Škárová, M., Hulmák, M. a kol.: *Občanský zákoník: komentář*. 2. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2009, s. 117.

² Knap, K., Švestka, J., Jehlička, P., Pavlík, P., Plecítý, V.: *Ochrana osobnosti podle občanského práva*. 4. vydání. Praha: Linde Praha, a.s., 2004, s. 17.

takové činnosti schopny (autoři, výkonní umělci, vynálezci apod.). Dalším podstatným rozdílem oproti všeobecnému osobnostnímu právu je majetková povaha zvláštních osobnostních práv.

1.3 Právní úprava ochrany osobnosti

Ústavní a mezinárodněprávní základ osobnostních práv

Ústavněprávně jsou osobnostní práva v českém právním řádu zakotvena jednak v článku 1 Ústavy (taktéž i v její preambuli) a zejména v čl. 3, 4, 5, 6, 7, 8, 10, ale i čl. 11, 12, 13, 14, 17, 35 LZPS³, která je součástí českého ústavního pořádku (čl. 3, čl. 112 odst. 1 Ústavy), jednak v různých mezinárodních lidsko-právních úpravách, zejména v ratifikovaném a vyhlášeném Mezinárodním paktu o občanských a politických právech, Mezinárodním paktu o hospodářských, sociálních a kulturních právech, Úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobodách, kterou byl zároveň zřízen Evropský soud pro lidská práva ve Štrasburku, dále v Úmluvě o právech dítěte, Úmluvě o ochraně lidských práv a důstojnosti lidské bytosti v souvislosti s aplikací biologie a medicíny, ale třeba i v Chartě OSN z roku 1945, která již ve své Preambuli vyjadřuje víru v základní lidská práva a hodnotu lidské osobnosti.⁴ Na závěr lze zmínit Listinu základních práv EU (někdy též Charta základních práv), která původně byla součástí navrhované Euroústavy, ale následně byla přijata jakou součást Lisabonské smlouvy, a v platnost tedy vstoupila 1. prosince 2009. Tento dokument představuje nejmodernější společně kodifikovaný katalog základních lidských práv občanů Evropské unie. Pro všeobecné osobnostní právo platí, stejně jako pro všechna ostatní základní lidská práva, že je nezadatelné, nezcizitelné, nepromlčitelné a nezrušitelné a náleží všem lidem bez rozdílu.

---

³ Švestka, J., Spáčil, J., Škárová, M., Hulmák, M. a kol.: *Občanský zákoník: komentář*. 2. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2009, s. 133.

⁴ Potočný, M., Ondřej, J. *Mezinárodní právo veřejné*. Praha: C.H.Beck, 2003, s. 81.

Výše zmíněné mezinárodněprávní dokumenty jsou katalogy, které zakotvují přirozeně vzniklá, historicky i sociologicky se vyvinuvší základní práva a svobody FO jako projevy ústavního a mezinárodního uznání těchto univerzálních hodnot a zabezpečení jejich ochrany. Nejedná se o vytvoření nějakých nových, dosud neexistujících práv, ale pouze o zakotvení již existujících práv na ústavní a mezinárodní úrovni, o zřetelné vyústění dosavadních civilizačních, emancipačních snah a činnosti přirozenoprávních hnutí, domáhajících se univerzální deklarace a vynutitelnosti těchto práv.

Právní úprava osobnostních práv v České republice

V české právní úpravě byla ústavní vyjádření osobního statutu fyzických osob konkretizována jak ve sféře veřejného práva, tak i v právu soukromém. V oblasti veřejného práva to jsou zejména zákon o péči o zdraví lidu č. 20/1966 Sb., ovlivněném výše zmíněnou Úmluvou o biomedicíně, dále v tiskovém zákoně č. 46/2000 Sb., v zákoně o rozhlasovém a televizním vysílání č. 239/2000 Sb., v zákoně o ochraně osobních údajů č. 101/2000 Sb. a dalších. Pro nás ovšem má větší význam právo soukromé, tady zmíníme především občanský zákoník (zákon č. 40/1964 Sb.) jako základní soukromoprávní předpis, neopomeneme však ani zákoník práce č. 262/2006 Sb. Zvláště je třeba upozornit na Autorský zákon, Zákon o vynálezech, průmyslových vzorech a zlepšovacích návrzích, zákon o ochraně průmyslových vzorů, dále na zákon o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím či nesprávným úředním postupem, který rozšířil soukromoprávní ochranu osobnosti za nemajetkovou újmu v penězích, jestliže nemajetkovou újmu nebylo možno nahradit jinak a samotné konstatování porušení práva by se nejevilo jako dostačující.

Těžiště úpravy všeobecného osobnostního práva v občanském zákoníku se nachází v jeho části první, v hlavě druhé nazvané „*Ochrana osobnosti*“⁵, tedy ustanovení § 11 až § 16. Generální klauzule § 11 OZ z jednotlivých dílčích

---

⁵ Prof. Ivo Telec v této souvislosti podotýká, že již samotný název zdůrazňuje přirozenoprávní podstatu věci, tedy že osobnost lidem není poskytována státem, nýbrž stát pouze upravuje způsoby jejího uplatnění v soukromoprávních vztazích.

osobnostních práv v současnosti zdůrazňuje zejména⁶:

- právo na ochranu života a zdraví člověka, osobní svobody, jména člověka, občanské cti a lidské důstojnosti, ochranu podoby a ochranu projevů osobní povahy a soukromí člověka.

Z práv v § 11 OZ výslovně neuvedených sem můžeme řadit rovněž:

- právo na ochranu osobní svobody, rovnosti, svobody pohybu i pobytu, právo na ochranu podoby a příznivé životní prostředí.

Jako speciální úpravu můžeme uvést § 12 OZ, který zaručuje:

- právo na ochranu písemností osobní povahy, podobizny, obrazových snímků, obrazových a zvukových záznamů, které se týkají FO a jejich projevů osobní povahy.

Tato základní právní úprava všeobecného osobnostního práva byla dále doplněna o zákon č. 46/2000 Sb., tiskový zákon, zákon č. 231/2001 Sb., o provozování rozhlasového a televizního vysílání, oba tyto zákony zavedly v mediální sféře pro dotčené FO i PO specifické právní prostředky ochrany, a to „*právo na odpověď*“ a „*právo na uveřejnění dodatečného sdělení*“. Dále jsou to zákon č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů FO, který provádí ustanovení čl. 10 odst. 3 LZPS a čl. 8 Evropské úmluvy, zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce (zdůrazněním zásady rovného postavení zaměstnanců), zákon č. 20/1966 Sb., o péči o zdraví lidu, zákon č. 285/2002 Sb., o darování, odběrech a transplantacích tkání a orgánů apod.

---

⁶ Švestka, J., Spáčil, J., Škárová, M., Hulmák, M. a kol.: *Občanský zákoník: komentář*. 2. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2009, s. 135.

1.4 Subjekty všeobecného osobnostního práva

I. Osobnost

Pro vymezení subjektů práva na ochranu osobnosti je třeba nejprve definovat pojem „osobnost“. Pro jazykový výklad můžeme použít slovník spisovného jazyka českého, který definuje osobnost takto: „*osobnost je souhrn vlastností jako vyhraněný, výrazný, osobitý celek charakterizující jedince*“.⁷ Podíváme-li se na výklad pojmu osobnosti v cizích jazycích, např. jako pojem „*personality*“ (tedy v překladu z angličtiny – osobnost) vykládá jej encyklopedie Britannica jako: „*a characteristic way of thinking, feeling, and behaving*“⁸, z jazykového výkladu tedy zřetelně plyne, že tento pojem označuje zcela výlučně osoby fyzické, člověka. Od uvedeného závěru se neliší ani zákon, podle něhož jsou všeobecná osobnostní práva výslovně chráněna pouze u FO. Pro úplnost můžeme zmínit snahy některých autorů o definování lidské osobnosti, z nichž se za jednu z nejzdařilejších dá považovat definice od prof. I. Telce: „... *lidská osobnost je trvalý žijoucí duchovní, duševní a tělesný celek, jehož jádrem je jedinečné sebeuvědomělé já, integrující duchovní, duševní a tělesná prožití, stavy a činnosti či jiných vrozených nebo nabytých vloh za účelem vlastního vývinu ...*“⁹. Pouze u FO lze totiž v pravém slova smyslu hovořit o osobnosti. Podle § 11 a násl. OZ právo na ochranu osobnosti náleží každé FO bez rozdílu, tedy i nezletilé FO. Jde-li o otázku „osobnosti“ právnických osob, je třeba říci, že určité aspekty osobnosti charakteristické pro fyzické osoby náleží rovněž osobám právnickým. Zkoumáme-li platnou právní úpravu OZ, pak z porovnání hodnot, které ustanovení § 11 demonstrativně vyjmenovává pro fyzické osoby, vyplývá, že se v případě právnických osob dá uplatnit pouze právo na ochranu názvu a dobré pověsti jako ekvivalent jména a cti osob fyzických, tedy jako reputace, neboli angl. „*goodwill*“, což vyplývá z ust. § 19b odst. 2, 3, dále pak ze speciální úpravy ust. § 8 až 12 ObchZ.¹⁰ Navíc úprava

⁷ Bělič, J. Slovník spisovného jazyka českého. Praha: Academia, 1971, s. 1062

⁸ Britannica slovník [online] [cit. 2013-02-03]. Dostupné z:

<http://www.britannica.com/EBchecked/topic/452993/personality>

⁹ Telc, I. *Ochrana osobnosti. Pracovní text*. Verze 2. Brno: I. Telc, 2006, s. 24.

¹⁰ Viz rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 18. 3. 2008, sp. zn. 30 Cdo 1385/2006.

ochrany osobnostních práv u FO je systematicky zvýrazněna, na rozdíl od osob právnických, u kterých tomu tak není. Teleologickým výkladem tak lze dojít k závěru, že zákonodárce vnímá pojem osobnosti pouze a výhradně ve vztahu k osobám fyzickým, resp. že osoby právnické nemohou být s tímto pojmem spojovány. V neposlední řadě je nutné zmínit, že člověk – FO, jakožto živý tvor – se liší od PO, tedy pouhých právních konstrukcí (fikcí), právě oněmi kvalitami, které jsou pojmově i fakticky spjaty pouze s nezaměnitelnými vlastnostmi člověka a nemohou být přenášeny na právnické osoby.

II. Subjekty práva na ochranu osobnosti

Subjekty všeobecného osobnostního práva dělíme na subjekty oprávněné a subjekty povinné. Na straně oprávněných to jsou pouze fyzické osoby, kdežto povinnými subjekty mohou být též právnické osoby. Povinným subjektem je každá osoba, která nějakým způsobem zasáhla do všeobecného osobnostního práva jiné osoby.

V této práci bude pozornost věnována především subjektům oprávněným, tedy fyzickým osobám. Každá lidská bytost (člověk) má osobnost, zároveň také platí, že pouze lidská bytost má osobnost.¹¹ Fyzická osoba požívá svého všeobecného osobnostního práva od narození, příp. již početím (tzv. nasciturus), narodí-li se živé, a až do své smrti, a v některých případech i po ní. Právo na ochranu osobnosti dle ust. § 11 a násl. OZ přísluší každé FO bez rozdílu pohlaví, rasy, barvy pleti, národnosti, příslušnosti atd. Jedná se o jedno ze základních lidských práv člověka (náleží tak jak občanům ČR, tak i cizincům a osobám bez státní příslušnosti). Pro úplnost je třeba uvést, že k nabytí tohoto práva se nevyžaduje existence dalších právních skutečností, a toto právo náleží bez ohledu na věk nebo psychický stav všem FO, tedy i těm, které jsou zbaveny nebo mají omezenou způsobilost k právním úkonům.¹²

---

¹¹ Knap, K., Švestka J., Jehlička, P., Pavlík, P., Plecítý, V.: Ochrana osobnosti podle občanského práva. 4. vydání. Praha: Linde Praha, a.s., 2004, s. 72.

¹² Knap, K., Švestka J., Jehlička, P., Pavlík, P., Plecítý, V.: Ochrana osobnosti podle občanského práva. 4.

K otázce zániku všeobecného osobnostního práva bylo výše naznačeno, že nemusí zaniknout smrtí člověka. Ačkoliv právní subjektivita člověka zaniká jeho smrtí a jeho právo na ochranu osobnosti dále nepřechází na dědice a nestává se předmětem dědění, samotné právo trvá i po smrti člověka a jeho ochrana a uplatňování náleží pozůstalým. Jedná se o tzv. postmortální ochranu osobnosti, která je upravena v § 15 OZ. Osoby, které mají právo uplatňovat právo na ochranu osobnosti po smrti nositele tohoto práva, jsou v něm taxativně vymezeny, a jsou jimi manžel nebo partner¹³ a děti zemřelého, a pokud není ani těchto osob, právo náleží rodičům zemřelého. O všech těchto osobách totiž z obecných zkušeností lze usuzovat, že měly a mají velmi blízký vztah k zemřelému, platí tak domněnka, že zde budou přetrvávající zájmy k zemřelé osobě a že je právě tyto osoby budou účinně chránit. Zbývá jen dodat, že toto právo lze uplatnit po smrti dotčené fyzické osoby bez ohledu na to, byl-li neoprávněný zásah učiněn ještě za jejího života či až po její smrti.¹⁴

1.5 Předmět práva na ochranu osobnosti

Předmětem ochrany práva na ochranu osobnosti je osobnost každé fyzické osoby jako celek, její jednotlivé hodnoty tvoří součást celkové fyzické a morální integrity osobnosti každé fyzické osoby. Předmětem ochrany práva na ochranu osobnosti jsou následující (již výše zmíněné) dílčí, zákonem chráněné hodnoty:

a) život, zdraví a tělo člověka

Tedy ochrana tělesné integrity člověka. V tomto směru je na místě zmínit i mezinárodní úpravu v Úmluvě Rady Evropy o lidských právech a biomedicíně včetně

---

vydání. Praha: Linde Praha, a.s., 2004, s. 79.

¹³ Podle zákona č. 115/2006 Sb., o registrovaném partnerství.

¹⁴ Švestka, J., Spáčil, J., Škárová, M., Hulmák, M. a kol.: *Občanský zákoník: komentář*. 2. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2009, s. 203.

Dodatkového protokolu o zákazu klonování lidských bytostí. Občanskoprávní ochrana lidského těla je zaručena jak během života člověka, tak i po jeho smrti. Každý zákrok na tělesné integritě fyzické osoby vyžaduje její svobodný a informovaný souhlas, kterému musí předcházet náležité poučení o vyšetřovacím či léčebném výkonu, o jeho možných důsledcích a rizicích. Platí, že s lidským tělem je třeba zacházet s úctou a respektem, a to jak za života člověka, tak i po jeho smrti.¹⁵ Právo na život bylo také zkoumáno Evropským soudem pro lidská práva na základě žádosti o euthanasii ze strany velmi vážně nemocné stěžovatelky, která se domáhala legální možnosti euthanasie.¹⁶ Evropský soud v tomto případě konstatoval, že právo na život nelze přetvářet na „právo zemřít“. Dá se tedy říci, že právo na život je chráněno i proti vůli jeho nositele.

b) občanská čest a lidská důstojnost¹⁷

Pojem občanské cti je úzce spjat se společenským postavením dané osoby, tedy s jeho společenským statutem. Z tohoto důvodu můžeme usoudit, že různí lidé mají občanskou čest v různé míře, a to na základě toho, jaké cti se ve společnosti tyto dané osoby doopravdy těší. Ochrany cti se proto nemůže domáhat člověk, který se všeobecně za čestného nepovažuje. Jakkoli se může posuzování občanské cti v tomto smyslu zdát subjektivní, společenské postavení osoby se musí vždy zohlednit. Předmětem této ochrany může být též čest i ve vědeckých kruzích, kde je určitá FO známá svou odbornou činností.

Na rozdíl od občanské cti, lidská důstojnost je pojmem zcela univerzálním a stálým, je to hodnota stejná pro všechny lidi, jakožto svobodné a rovnoprávné bytosti, mající právo na ochranu své důstojnosti za všech okolností. Pro zajímavost lze dodat, že pojem lidská důstojnost, na rozdíl od klasického pojetí, tedy ve smyslu práva na to, aby bylo s člověkem zacházeno určitým (důstojným) způsobem, je v některých

---

¹⁵ Zákon č. 20/1996 Sb., o péči o zdraví lidu, ve znění zákona č. 111/2007 Sb.

¹⁶ Viz rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ze dne 29. 2. 2002 o stížnosti č. 2364/02 Pretty proti Velké Británii.

¹⁷ LZPS naproti tomu mluví o osobní cti, lidské důstojnosti a dobré pověsti

kruzích definován z odlišného úhlu pohledu. Např. křesťanská nauka lidskou důstojnost vymezuje jako význačnost zvláštního postavení člověka v rámci všech stvoření. V tomto smyslu se tedy jedná spíše o faktické postavení a z toho vyplývající povinnosti člověka.¹⁸

c) jméno člověka

Poskytuje ochranu „*jménu člověka*“, které slouží k jeho označení a individualizaci. Nejedná se pouze o příjmení – jméno rodové, ale za určitých okolností i jméno křestní, pakliže se pro určitou osobu stalo natolik příznačným a danou osobu ve společnosti individualizuje natolik, že ji lze pouze tímto jménem identifikovat; to samé platí i pro pseudonym.

d) soukromí

Zákon chrání soukromí fyzické osoby, resp. intimní sféru jeho života, včetně respektování jejího rodinného života, tj. zejména právo rozhodovat o zpřístupnění svých soukromých skutečností jiným subjektům, jakož i právo na ochranu před vnějším neoprávněným zasahováním jiných subjektů do soukromí FO. Z posledního období je třeba upozornit na to, že zásahem do soukromí, resp. intimní sféry by bylo i odebrání biologického vzorku za účelem provedení zkoušky DNA a zjištění biologické stopy bez souhlasu dotčené osoby. Součástí soukromého života je rovněž rodinný život zahrnující i vztahy mezi blízkými příbuznými, sociální a morální vztahy, ale také zájmy materiální povahy (např. vyživovací povinnost)¹⁹;

---

¹⁸ Sousedík, S. *Svoboda a lidská práva; jejich přirozenoprávní základ*. Praha: Nakladatelství Vyšehrad, 2010, s. 22 – 23.

¹⁹ Švestka, J., Spáčil, J., Škárová, M., Hulmák, M. a kol.: *Občanský zákoník: komentář*. 2. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2009, s. 124.

e) projevy osobní povahy

Do této kategorie patří jak právo na pořízení slovního projevu, tak i právo k záznamům slovního projevu, ať již se jedná o písemnost, či zvukový záznam apod.

Vzhledem k tomu, že se jedná o demonstrativní výčet jednotlivých dílčích osobnostních práv v § 11 OZ²⁰ lze zejména s poukazem na LZPS a EÚLP soudit, že do rámce jednotného práva na ochranu osobnosti fyzické osoby podle § 11 OZ je na místě řadit i další výslovně nezmiňovaná dílčí osobnostní práva, zejména pak:

- právo na ochranu osobní svobody – ať již omezované přímo (např. fyzickým násilím), či nepřímo (např. působením na podvědomí fyzické osoby);
- právo na ochranu rovnosti – včetně práva na ochranu proti jakékoliv diskriminaci v důsledku rasy, barvy pleti, pohlaví, náboženství, národnostního původu, politického přesvědčení atd.;
- svobody pohybu i pobytu;
- právo na podobu – a to, jak již bylo zmíněno výše, jak na zachycení podoby fyzické osoby, tak i k hmotnému zachycení podoby, nejčastěji na určitém hmotném substrátu či nosiči
- a právo na příznivé životní prostředí.²¹

Kromě obecné úpravy obsažené v generální klauzuli v § 11 obsahuje OZ v § 12 ještě zvláštní úpravu pouze pro některé hodnoty osobnosti fyzické osoby, jedná se o písemnosti osobní povahy, podobizny, obrazové snímky, obrazové a zvukové záznamy, které se týkají fyzické osoby a jejich projevů osobní povahy. Pro úplnost je třeba dodat, že předmětem ochrany zde nejsou samotné hmotné substráty nebo nosiče, na nichž jsou tyto hodnoty zachyceny, ale samotný obsah, který je na nich zachycen.

---

²⁰ Viz nálezy Ústavního soudu ze dne 24. 10. 1995, sp. zn. I. ÚS 15/95.

²¹ Švestka, J., Spáčil, J., Škárová, M., Hulmák, M. a kol.: *Občanský zákoník: komentář*. 2. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2009, s.

1.6 Omezení všeobecného osobnostního práva

Subjektivní osobnostní právo podléhá z důvodů veřejného zájmu určitým zákonným omezením. Ustanovení § 12 OZ stanovuje tzv. zákonné licence:

- zákonná úřední licence umožňuje vyhotovení a použití písemností osobní povahy, podobizny, obrazových snímků a obrazových a zvukových záznamů k úředním účelům na základě zákona i bez souhlasu dotčené fyzické osoby;
- zákonná umělecká a zákonná zpravodajská licence opravňují ke zhotovení a použití podobizny, obrazových snímků, obrazových a zvukových záznamů, opět bez projevení souhlasu vůle toho, koho se týkají, přiměřeným způsobem pro vědecké a umělecké účely a pro tiskové, filmové, rozhlasové a televizní vysílání.

Zároveň OZ v § 12 určuje nepřekročitelnou hranici jakéhokoli použití výše uvedených projevů osobní povahy, které nesmí být v rozporu s oprávněnými zájmy FO, a to tak, že musí za každých okolností respektovat důstojnost každé lidské bytosti.

Svolení dotčené osoby se vztahuje vždy pouze k takovému použití, jehož rozsah, způsob i forma byly v době udělování souhlasu známy, popřípadě musely být známy. U obrazových pořízeních se bez souhlasu dané osoby, mimo situace vypočtené v § 12 odst. 2 a 3 OZ, jedná o zásah do osobnostních práv. U telefonních hovorů mezi soukromými osobami je naproti tomu situace odlišná. Zde musí volající počítat s tím, že volaný záznam telefonátu pořídit může (neprojeví-li volající opačnou vůli). Zákonná úřední licence je poskytována k užití „... *písemností osobní povahy, podobizen, obrazových snímků, obrazových a zvukových záznamů bez svolení fyzické osoby, již se týkají (§ 12), umožňují pro účely důkazního řízení hmotné nosiče zachycující jednotlivé hodnoty osobnosti fyzické osoby, které mají bezprostřední věcný*

vztah k předmětu úředního řízení a k jeho účelu.“²² Základním pojmovým znakem je zde úzký vztah k řízení a trestní řád ve svém § 88 rovněž zakotvuje, že musí být při aplikaci povolování odposlechů a záznamů telekomunikačních provozů dodržováno zásad přiměřenosti a zdrženlivosti.

2. Prostředky ochrany osobnosti v občanském právu

2.1 Porušení osobnostního práva

Občanskoprávní odpovědnost za neoprávněný zásah do práva na ochranu osobnosti podle § 13 OZ nastává pouze v případě, že jsou splněny (kumulativně) následující podmínky:

- a) neoprávněný zásah do chráněného všeobecného osobnostního práva FO, který je objektivně způsobilý porušit či ohrozit osobnost FO;
- b) újma na osobnosti FO (nemajetkového charakteru) v její fyzické, psychicko-morálně-sociální integritě; v určitých případech musí tato újma spočívat ve snížení důstojnosti nebo vážnosti FO ve značné míře
- c) a příčinná souvislost mezi body a) a b).

Pro založení občanskoprávní odpovědnosti za zásah do všeobecného osobnostního práva FO se musí jednat o zásah neoprávněný (protiprávní). Jako neoprávněný bude kvalifikován takový zásah, který je v rozporu s objektivním právem, tj. právním řádem. Takovým zásahem je v zásadě každé nepravdivé či pravdu zkreslující tvrzení o FO, které zasahuje do její osobnosti (v některých případech i tvrzení pravdivé, viz. níže – neoprávněné zásahy do práva na ochranu osobního

---

²² Švestka, J., Spáčil, J., Škárová, M., Hulmák, M. a kol.: *Občanský zákoník: komentář*. 2. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2009, s. 178.

soukromí). Neoprávněný zásah může mít formu jednání i opomenutí, může být uskutečněn ústně, písemně i jinak. Představit si takový neoprávněný zásah v praxi není složité, může spočívat v nepravdivém obvinění z nečestného chování, zveřejnění informací intimní povahy apod. Za zmínku ovšem stojí některé pozoruhodné případy ze soudní praxe. Tak například dle judikatury Ústavního soudu je zásahem do soukromého a rodinného života i způsobilí úmrtí blízkého člena rodiny; neoprávněným zásahem do lidské tělesné integrity je i odebrání genetického materiálu pro účely umělého oplodnění, pokud je takový materiál postupem non lege artis znehodnocen, tím je tedy narušena osobnost dárce genetického materiálu v jeho fyzické a psychicko-morálně-sociální jednotě, a tudíž zasaženo do osobnostních práv na soukromí a rodinný život manželů; dále dle rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR²³ je zveřejnění fotografie domu v určitých případech a za určitých okolností rovněž považováno za zásah do soukromého života FO; další rozhodnutí NS²⁴ stanovuje, že i pouhé nahlížení do cizích oken, za předpokladu, že jde o soustavné a závažné obtěžování, které je objektivně způsobilé narušovat soukromí fyzické osoby, může být považováno za neoprávněný zásah do soukromí FO.

2.2 Odpovědnost za neoprávněné zásahy do všeobecného osobnostního práva

Za splnění těchto podmínek tedy nastupuje občanskoprávní odpovědnost, která má objektivní povahu (tedy nevyžaduje se zavinění), a zákonem předvídaná sankce. Je třeba zdůraznit, že vzhledem k objektivní povaze této odpovědnosti nepřipadá v úvahu vyloučení odpovědnosti za neoprávněný zásah např. důkazem omluvitelného omylu, tedy že původce neoprávněného zásahu např. jednal v dobré víře a nebyl si vědom nepravdivosti daného tvrzení, při rozšiřování svých tvrzení se spoléhal (aniž by vynaložil vlastní úsilí a snažil se ověřit serióznost a pravdivost daných výroků) na jejich pravdivost, jednal tedy z lehkomyšlnosti apod. Jiná by byla situace, kdyby dané výroky a tvrzení, ve chvíli kdy byly proneseny a se zřetelem k okolnostem neměly být

---

²³ Viz rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 22. 9. 2004, sp. zn. 30 Cdo 181/2004.

²⁴ Viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 19. 10. 2005, sp. zn. 22 Cdo 2251/2005.

zveřejněny a jejich zveřejnění ani nehrozilo. V takovém případě, by dané výroky nebyly s to způsobit dotčené osobě žádnou újmu.

Spočívá-li zásah ve skutkových tvrzeních difamující povahy, tedy pomlouvačné nebo hanobící (bez ohledu na to, zda se jedná o výroky písemné, ústní, či výroky publikované tiskem, rozhlasem, televizí apod.), zproští se jejich původce (nositel důkazního břemene i břemene tvrzení) odpovědnosti dle ust. § 13 OZ, prokáže-li, že tato tvrzení jsou pravdivá. Toto pravidlo však neplatí, jde-li o skutková tvrzení takové povahy, která jsou součástí osobního soukromí fyzické osoby, tedy intimní sféry jeho života a takový zásah představuje porušení práva dané FO na ochranu osobního soukromí. Již zveřejnění takových údajů představuje neoprávněný zásah do osobnosti FO. Důvody, které stojí za tak přísnou ochranou tohoto práva snad netřeba ani vysvětlovat, v praxi je snadné si představit situaci, kdy jsou zejména v bulvárním tisku zveřejňovány údaje o známých osobnostech velice intimního charakteru, u kterých tedy právo (správně) nerozlišuje, zda jsou pravdivé či nikoliv. Zkrátka, skutečnosti osobní povahy jsou vždy předmětem občanskoprávní ochrany podle § 13 OZ bez ohledu na jejich pravdivost či nepravdivost.²⁵

Neoprávněné zásahy do jednotlivých dílčích osobnostních práv musí být posuzovány zásadně samostatně. Tento požadavek je namístě, neboť dílčí osobnostní práva mají různý, od sebe navzájem odlišný, obsah a pro posouzení jejich porušení jsou stanoveny různé standardy. Např. u neoprávněného zásahu do práva na jméno FO není již třeba, aby takový zásah byl zároveň difamační. Což neplatí pro právo na čest, důstojnost a vážnost FO, u kterých musí zásah zároveň nést znaky difamace, neboť teprve tehdy se takový zásah stává neoprávněným.

2.3 Obecné prostředky práva na ochranu osobnosti

Prostředky ochrany všeobecného osobnostního práva mají vesměs soukromoprávní povahu, nejčastěji se jedná o občanskoprávní ochranu. Tyto

---

²⁵ Viz rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 4. 2007, sp. zn. 30 Cdo 3263/2006.

prostředky lze dělit podle více hledisek, tím základním dělením je dělení na prostředky obecné (*generální*) a zvláštní (*specifické*).

Obecnými prostředky jsou podle OZ ty, které nejsou přímo spjaty s ochranou osobnosti podle ust. § 11 OZ, naopak mají obecnou povahu, v tom smyslu, že chrání nejrozmanitější hodnoty osobnosti FO a navíc v mnoha různých oblastech života.²⁶ Jedná se o právo svépomoci podle § 6 OZ, dohodu podle § 3 odst. 3 OZ, právo obrátit se na orgán státní správy podle § 5 OZ (je však třeba dodat, že ani jeden z těchto způsobů ochrany není zatím v posuzovaných případech v praxi příliš uplatňován) a právo obrátit se na soud (§ 4 OZ, § 7 odst. 1 OSŘ), tedy soudní ochrana.

Za zmínku stojí rovněž skutečnost, že formulace ust. § 13 odst. 1 OZ nasvědčuje tomu, že výčet v něm uvedených ochranných prostředků je pouze demonstrativní, proto připadají v úvahu i jiné, v zákoně neuvedené ochranné prostředky. Schválení konkrétní formy takových ochranných prostředků je potom zřejmě zcela v diskreci soudu. Jakýmsi interpretačním omezením a vodítkem pro soudce by snad posloužil jenom obecný účel takových ochranných prostředků, kterým je účinná ochrana osobnostního práva FO, tedy jak ochrana již porušeného osobnostního práva, tak i ochrana takového práva v budoucnu (prevence).

Standardním prostředkem ochrany osobnostních práv uvedených v § 11 a násl. je soudní ochrana, resp. právo obrátit se na soud se žalobou. Žalobní právo je v dnešní době považováno za univerzální prostředek k uplatnění jakéhokoliv práva soukromoprávní povahy (často i veřejnoprávní).²⁷

Právo na soudní ochranu a spravedlivý proces patří k základním právům FO zakotvené v čl. 36 odst. 1 LZPS i v mezinárodních dokumentech. Jedná se o tzv. adjudikační povinnost soudů, které jsou povinny při splnění zákonných podmínek poskytnout právní ochranu.²⁸ Ve věcech ochrany osobnosti FO rozhodují jako soudy prvního stupně krajské soudy [§ 9 odst. 2 písm. a) OSŘ]. Po vyčerpání řádných opravných prostředků se FO navíc může domáhat ochrany svého ústavně a

---

²⁶ Švestka, J., Spáčil, J., Škárová, M., Hulmák, M. a kol.: *Občanský zákoník: komentář*. 2. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2009, s. 195.

²⁷ Winterová, A. a kol. *Civilní právo procesní*. Praha: Linde Praha, a. s., 2006, s. 211.

²⁸ Švestka, J., Spáčil, J., Škárová, M., Hulmák, M. a kol.: *Občanský zákoník: komentář*. 2. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2009, s. 120.

mezinárodněprávními úpravami zaručeného všeobecného osobnostního práva i cestou ústavní stížnosti podané Ústavnímu soudu České republiky [čl. 87 odst. 1 písm. d) Ústavy ve spojení s § 72 odst. 1 písm. a) zákona č. 182/1993 Sb.]. Ústavní soud zde nevystupuje jako vrcholný ani přezkumný orgán, pouze zjišťuje, zda neoprávněným zásahem do osobnostního práva FO nebylo zároveň porušeno ústavně či mezinárodní smlouvou zaručené základní právo nebo svoboda. Dále se FO za určitých podmínek mohou obracet přímo na Evropský soud pro lidská práva, pokud se svých práv zaručovaných Úmluvou o ochraně lidských práv a základních svobod, jíž je Česká republika vázána, nedomohly před příslušnými národními orgány, tj. soudy. Jedná se ovšem pouze o doplňkovou možnost ochrany lidských práv FO, nikoli o náhradu ochrany zajišťovanou národními právními řády, proto je možnost obrátit se na Evropský soud podmíněna vyčerpáním všech vnitrostátních opravných prostředků.

Důležitou výjimkou v procesu dokazování je ustanovení § 133a OSŘ, které bylo přijato pod vlivem evropského práva, které stanoví, že skutečnosti tvrzené o tom, že účastník byl přímo nebo nepřímo diskriminován na základě svého pohlaví, rasového nebo etnického původu, náboženství, víry, světového názoru, zdravotního postižení, věku anebo sexuální orientace, má soud ve věcech pracovního práva a v některých dalších případech za prokázané, pokud v řízení nevyšel najevo opak. Jedná se tedy o obrácené důkazní břemeno²⁹.

Intenzivní veřejný zájem na zabezpečení účinné ochrany všeobecného osobnostního práva je vyjádřen také v tom, že v určitých případech, se zvláště závažný neoprávněný zásah do všeobecného osobnostního práva považuje za zásah do veřejného pořádku. Původce takového zásahu je tudíž postihován bez ohledu na to, zda dotčená FO uplatní právo na ochranu svého všeobecného osobnostního práva prostřednictvím veřejnoprávních či soukromoprávních institutů. Je třeba dodat, že zatímco trestněprávní a správněprávní sankce předpokládají zavinění původce neoprávněného zásahu (princip subjektivní odpovědnosti – *nullum crimen sine culpa*), soukromoprávní prostředky ochrany sledující nápravu nemajetkové újmy nastupují za platného právního stavu bez zřetele na zavinění (úmyslu či nedbalosti) původce zásahu (princip objektivní odpovědnosti).

---

²⁹ Bureš, J., Drápal, L. a Mazanec, M.: *Občanský soudní řád: komentář*. 2. vyd. Praha: C.H. Beck, 1996, s. 926.

2.4 Specifické prostředky práva na ochranu osobnosti

Specifickými (zvláštními) prostředky ochrany osobnosti jsou naopak ty, jejichž použití OZ spojuje přímo s právem na ochranu osobnosti. Jedná se o ochranu vyplývající z § 13 OZ. Konkrétně to je pak žaloba zdržovací (negatorní), žaloba odstraňovací (restituční) a žaloba satisfakční. Ust. § 13 OZ vymezuje jednotlivé prostředky pouze příkladmo, což umožňuje využít k ochraně osobnosti i prostředky jiné, výslovně neuvedené. Ačkoliv jsou označeny jako „specifické“, neboli zvláštní, jsou to v praxi nejčastěji využívané prostředky ochrany osobnosti z jinak širěji stanoveného souboru občanskoprávních prostředků.³⁰ Zároveň jsou ovšem v jistém smyslu považovány za prostředky obecné, neboť jejich prostřednictvím jsou chráněny nejrozmanitější hodnoty FO v různých sférách života, v občanském či rodinném životě, při výkonu povolání, v kultuře, sportu atd.

Zdržovací (negatorní) žaloba

Tento občanskoprávní prostředek ochrany může být použit v případě, že neoprávněný zásah stále trvá či pokračuje (v některých případech se může jednat i o pouhé nebezpečí opakování takového zásahu, takové nebezpečí ovšem musí být reálné a bezprostřední) – pokud neoprávněný zásah skončil a netrval, a zároveň nehrozí jeho opakování, není možné užití této žaloby.

Dotčené dílčí právo na ochranu osobnosti musí být v petitu přesně označeno, zároveň musí být přesně popsáno v čem je neoprávněný zásah spatřován a čeho se má žalovaný zdržet. Stejně individualizovaný musí být i výrok soudního rozhodnutí zdržet se popsaných zásahů, jež je vykonatelný již okamžikem právní moci rozhodnutí, a

---

³⁰ Švestka, J., Spáčil, J., Škárová, M., Hulmák, M. a kol.: *Občanský zákoník: komentář*. 2. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2009, s. 195.

otázka, zda je způsob zdržení se neoprávněného zásahu dostatečný, se posoudí v následném vykonávacím řízení.³¹

Pro výkon (exekuci) těchto rozsudků se použije § 351 odst. 1 OSŘ (“porušení jiné povinnosti”), který upravuje ukládání pokut povinnému až do výše 100 000 Kč, popř. ukládání i dalších přiměřených pokut, jejichž výše není určena (ale obecně se má za to, že jejich výše by neměla přesáhnout částku 100 000 Kč) až do zastavení výkonu rozhodnutí.³²

Odstraňovací (restituční) žaloba

Cílem, ke kterému bude směřovat odstraňovací žaloba, bude odstranění neoprávněně vystavené podobizny, zničení neoprávněně zhotoveného obrazového snímku či zvukového záznamu a jiná náprava spočívající v navrácení stavu, který by byl, nedošlo-li by k žalovanému jednání. Podstatnými charakteristickými rysy jsou trvání následku a jeho odstranitelnost, třebaže zásah již skončil.³³

V žalobním petitu musí být opět přesně označeno, co má žalovaný vykonat. Obecně lze říci, že způsob odstranění následků by měl být přiměřený jeho způsobení.

Při výkonu rozhodnutí se zdaleka nejčastěji bude postupovat podle § 350 OSŘ (například při žalobě na odvolání nepravdivého tvrzení, případně omluvy). Jestliže tak žalovaný ve stanovené lhůtě neučiní „... *nelze výkon rozhodnutí nařídít, protože pravomocný rozsudek ho již nahradil*“³⁴, což v praxi pouze znamená, že žalobce již nebude muset podávat návrh na soudní výkon rozhodnutí podle § 251 OSŘ.

---

³¹ Švestka, J., Spáčil, J., Škárová, M., Hulmák, M. a kol.: *Občanský zákoník: komentář*. 2. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2009, s. 196.

³² Švestka, J., Spáčil, J., Škárová, M., Hulmák, M. a kol.: *Občanský zákoník: komentář*. 2. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2009, s. 196.

³³ Švestka, J., Spáčil, J., Škárová, M., Hulmák, M. a kol.: *Občanský zákoník: komentář*. 2. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2009, s. 196.

³⁴ Švestka, J., Spáčil, J., Škárová, M., Hulmák, M. a kol.: *Občanský zákoník: komentář*. 2. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2009, s. 196.

Pokud však má být prohlášení žalovaného učiněno v tisku, televizi či rozhlas, bude se postupovat podle § 351 OSŘ. Je-li vykonávaným rozhodnutím ukládáno, aby povinný pro oprávněného provedl nějaký úkon (práci), přičemž úkon (práci) může vykonat i někdo jiný než povinný, povolí soud oprávněnému, aby jej provedl na náklady povinného sám. Toto zákonné ustanovení se jeví jako praktické obzvláště v případech, kdy je žalovanému uložena povinnost uveřejnit soudní výrok v tisku. Aby nebylo žádných pochybností, § 350 odst. 2 zároveň stanovuje, že *„oprávněný nebo ten, kým si oprávněný nechal práci provést, je při výkonu rozhodnutí oprávněn ke všemu, co je potřebné k provedení práce, o kterou jde.“*. Ze zákonné dikce tedy vyplývá, že oprávněná osoba bude u exekučního soudu legitimována požadovat celou částku, kterou bude muset při realizaci rozhodnutí prokazatelně zaplatit (a jíž si předem zjistila).

Žaloba na přiměřené zadostiučinění – morální satisfakci (tzv. satisfakční žaloba)

Stejně jako zdržovací a odstraňovací i satisfakční žaloba předpokládá žalobní návrh (petit) ze strany poškozeného. Bez takovéto žaloby podle § 79 odst. 1 OSŘ by soud o přiznání přiměřeného zadostiučinění s ohledem na § 153 odst. 2 OSŘ nemohl nejen rozhodnout, ale ani jednat.

Při posuzování přiměřenosti se dle soudní praxe zkoumají nejen jednotlivé okolnosti konkrétního případu, ale celková povaha, intenzita a způsob neoprávněného zásahu. Podle toho pak bude možno určit charakter a rozsah zásahu do hodnoty osobnosti, jeho trvání a šíři ohlasu vzniklé nemajetkové újmy pro postavení a uplatnění poškozené FO.

Pokud by nemajetkové újma nevznikla, soud žalobu zamítne.

Obvyklými způsoby morálního zadostiučinění budou omluva, odvolání difamujícího výroku učiněného v určitém kolektivu či místním tisku, v povinnosti odstranit následky neoprávněného zásahu, ale také i v samotném výroku soudu, že došlo k porušení práva na ochranu osobnosti. O přiměřenou satisfakci nepůjde např.

v takových případech, kdy by způsob omluvy traumatizoval žalobce³⁵ či taková satisfakce, která by ukládala povinnost sdělit omluvu širšímu subjektu osob, než o daném zásahu věděl³⁶.

3. Charakteristika peněžitého zadostiučinění

3.1 Funkce peněžitého zadostiučinění

Základním účelem peněžitého zadostiučinění je poskytnout jejímu příjemci, FO, jejíž osobnostní práva byla výrazně narušena, satisfakci za nastalý protiprávní následek. Důvody, které vedly k jeho zavedení i v českém občanském právu souvisí s důvody ochrany osobnosti vůbec.

Protiprávní následek může být způsoben jak zásahem aktivní, tak pasivní povahy „... pojem chování či konání může mít podobu jak aktivního jednání, tak i jednání pasivního - tj. opomenutí: neboť i opomenutím může být porušena právní či jiná povinnost, i opomenutím může být způsobena újma fyzické osobě, ať už majetková či nemajetková.“³⁷ Jednáním, které bude neoprávněný zásah způsobovat, bude takové jednání, které spočívá v nepravdivém tvrzení či obvinění jiné osoby bez ohledu na to, zda si je původce vědom nepravdivosti svého tvrzení nebo zda pouze nedbale přejal či šířil informace, které pravdu zkreslily, a nejčastěji k takové újmě dojde prostřednictvím hromadných sdělovacích prostředků.³⁸

---

³⁵ Viz rozsudek Krajského soudu v Brně ze dne 29. 8. 2008, sp. zn. 24 C 7/2007, ve kterém byla uznána za nezpůsobilou písemná omluva nezletilému žalobci, týkající se úmrtí jeho sestry.

³⁶ Viz rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 2. 2005, sp. zn. 30 Cdo 2745/2004, spočívající v povinnosti žalovaného doručit písemnost s omluvou všem občanům obce, tedy i všem nezletilým dětem žijícím v obci.

³⁷ Viz nález Ústavního soudu ze dne 24. 10. 1995, sp. zn. I. ÚS 15/95.

³⁸ Švestka, J., Spáčil, J., Škárová, M., Hulmák, M. a kol.: *Občanský zákoník: komentář*. 2. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2009, s. 198.

Zmírňování následků tvoří jednu z hlavních zásad, na které je reparační systém sankcí vystavěn. Nestačí-li formy morálního zadostiučinění jako dostatečný způsob nápravy, přichází na řadu právě zadostiučinění materiální – peněžité. Pro posouzení závažnosti se posuzuje hledisko objektivní, nikoli subjektivní, což znamená, že se musí jednat o takové porušení, které by jako závažnou újmu musela pociťovat každá jiná FO nacházející se v situaci postižené FO.³⁹ V případě peněžitého zadostiučinění je navíc naplňována další funkce reparační teorie, a to funkce preventivní. Preventivní funkce má v zásadě dvě podoby, jednou z nich je působení na potenciálního porušitele osobnostních práv skrze hrozbu citelného finančního postihu, druhou podobou je pak samotná aplikace uložení tohoto trestu, která pak motivuje porušitele, aby se opětovného porušení osobnostních práv vyvaroval.

S druhou z možných funkcí souvisí funkce sankční, která se vždy musí posuzovat individuálně a zároveň je zapotřebí adekvátně zdůvodnit, zda a proč se bude k této funkci přihlížet, a jak se uplatnění této funkce promítne do celkové výše přiznané relutární náhrady.⁴⁰

K tomu se vyjadřuje i profesor Hajn „... *V poslední době se v zahraniční rozhodovací praxi uplatňuje názor, že přiměřené zadostiučinění v peněžité podobě je rovněž odměnou úspěšnému žalobci, který se nebál podstoupit riziko a nepříjemnosti spojené s vedením soudního sporu a přispěl tak k uplatnění prevenční funkce práva a čistotě veřejného života. I z tohoto hlediska by se dalo uvažovat o svém způsobem satisfakční, resp. kompenzační funkci přiměřeného zadostiučinění. V každém případě mezi satisfakčním a sankčním působením přiměřeného zadostiučinění existuje (podobně jako je tomu u více funkcí všech přírodních a společenských jevů) vztah komplementarity (navzájem se doplňují, posilují) i vztah konkurence.*“⁴¹

---

³⁹ Švestka, J., Spáčil, J., Škárová, M., Hulmák, M. a kol.: *Občanský zákoník: komentář*. 2. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2009, s. 198.

⁴⁰ Profipravo.cz. *K preventivní funkci peněžitého zadostiučinění u zásahu do osobnostních práv*. [online] [cit. 2013-03-14]. Dostupné z:

<http://profipravo.cz/index.php?page=article&id_category=112&id_article=256665&csun=0b68a777>

⁴¹ Hajn, P. *K přiměřenému zadostiučinění ve sporech o ochranu osobnosti*. [online] [cit. 2013-03-15]. Dostupné z: <http://www.cak.cz/files/183/BA_03_04.pdf>

3.2 Prameny právní úpravy peněžitého zadostiučinění

Institut peněžitého zadostiučinění je systematicky vzato upraven v rámci komplexní úpravy ochrany osobnosti podle paragrafů 11-16 OZ, konkrétně pak § 13 odst. 2 a 3. Ty doplňují ochranu osobnosti na nemateriální úrovni o ochranu peněžitou, a to v těch případech, kde se nemateriální zadostiučinění jeví jako nedostačující. Tato nedostatečnost musí být vždy bezpečně zjištěna a bude se projevovat svou intenzitou, trváním (opakovaný zásah v tisku, televizi), rozsahem a ohlasem nepříznivých důsledků. V případech, kdy neoprávněným zásahem došlo ke snížení lidské důstojnosti či váženosti FO ve značné míře, není vyloučena ani situace požadovat peněžité zadostiučinění ihned bez dalšího.

V druhém odstavci je zakotvena samotná existence peněžitého zadostiučinění v českém právu, třetí odstavec deklaruje obecná kritéria pro určení výše peněžitého zadostiučinění:

- (2) *Pokud by se nejevilo postačujícím zadostiučinění podle odstavce 1 zejména proto, že byla ve značné míře snížena důstojnost fyzické osoby nebo její vážnost ve společnosti, má fyzická osoba též právo na náhradu nemajetkové újmy v penězích.*
- (3) *Výši náhrady podle odstavce 2 určí soud s přihlédnutím k závažnosti vzniklé újmy a k okolnostem, za nichž k porušení práva došlo.*

S problematikou peněžitého zadostiučinění souvisí také jeho uplatňování. Za újmy odůvodňující přiznání peněžitého zadostiučinění jsou soudní praxí považovány zejména újmy vzniklé prostřednictvím hromadných sdělovacích prostředků, které mají

vysoký vliv na veřejnost. Peněžité zadostiučinění tedy představuje výjimečně užívaný nástroj, který nelze používat ke zmírňování běžných nemajetkových újem.⁴²

Jak potvrzuje i četná soudní praxe, možnost souběhu nemateriálního a peněžitého zadostiučinění je nejen možná, ale v řadě případů nezbytná a až teprve jejich kombinací dochází k účinné a spravedlivé nápravě.

Jedním ze speciálních případů uplatňování peněžitého zadostiučinění je jeho uplatňování po smrti poškozené osoby, které upravuje § 15 OZ. Ten tak výslovně opravňuje uplatňovat tato práva manžela, děti, a pokud jich není, tak i rodiče. S peněžitým zadostiučiněním souvisí rovněž úprava náhrady škody na zdraví podle § 444 OZ, která bude blíže rozebrána v další kapitole.

3.3 Podmínky vzniku nároku na peněžité zadostiučinění

Úprava všeobecného osobnostního práva je v OZ vybudována na přísném objektivním principu s možností liberace, což znamená, že se nevyžaduje zavinění, a to ani z nedbalosti. Důvodem je potřeba všeobecně uznávané ochrany osobnosti fyzické osoby, která bude dopadat i na ty případy zásahů do osobnostních práv, při kterých dojde k újmě, avšak bez zavinění porušitele. Úprava podle jiných právních odvětví by totiž na tyto situace nedosahovala. Míra zavinění (a jeho výskyt vůbec), pak samozřejmě má význam při určování výše a způsobu náhrady.⁴³

Základními podmínkami jsou však neoprávněnost zásahu, vznik nemateriální újmy, příčinná souvislost mezi zásahem a vzniklou újmou a nedostatečnost nemateriálního zadostiučinění podle § 13 odst. 1.

---

⁴² Švestka, J., Spáčil, J., Škárová, M., Hulmák, M. a kol.: *Občanský zákoník: komentář*. 2. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2009, s. 198.

⁴³ Viz usnesení Ústavního soudu ze dne 20. 5. 2002, sp. zn. IV ÚS 315/01.

Formy neoprávněného zásahu mohou být různé povahy, nejčastějšími budou zásahy ústní a písemné, nevylučuje se však ani jiná povaha, ze které se dá dovodit smysl a význam ve vztahu k osobnosti jiné osoby.⁴⁴

K tomu, aby bylo naplněno obligatorní podmínky pro přiznání peněžitého zadostiučinění – naplnění požadavku nedostatečnosti morálního zadostiučinění – musí být soudem prokázáno, že existují okolnosti, kvůli nimž je v konkrétní situaci zadostiučinění podle § 13 odst. 1 OZ nedostačující, a to z důvodu intenzity, délky trvání a rozsahu nepříznivých následků pro poškozeného, zejména v rodině a společnosti.⁴⁵

Druhou možností, blíže určující důvod nedostatečnosti morální satisfakce, která však nemusí nutně nastat ve všech případech⁴⁶, je nedostatečnost či nepřiměřenost morální satisfakce ve spojení se snížením důstojnosti nebo vážnosti dané osoby ve společnosti. Ke splnění této podmínky je zapotřebí dle OZ vzniku určitého následku.

Zajímavou otázku tvoří možnost vzniku majetkové újmy. Tou se zabývá § 16 OZ, který odkazuje na obecnou úpravu odpovědnosti za škodu obsaženou v § 415 OZ a násl. a poškozený má vedle nároku na ochranu své osobnosti včetně nároku na peněžité zadostiučinění nárok i na náhradu této škody. Právo na náhradu škody a právo na ochranu osobnosti FO tvoří dva zcela nezávislé instituty a zajišťující ochranu různým sférám osobnosti. Soudní praxe tak správně dovodila, že nároky z titulu náhrady škody, nárok na peněžité zadostiučinění, rozšiřuje rozsah náhrady škody. Na rozdíl od sankcí plynoucích z § 13 OZ je však v § 420 OZ předpokládáno zavinění.⁴⁷

---

⁴⁴ Knap, K., Švestka, J., Jehlička, P., Pavlík, P., Plecítý, V.: *Ochrana osobnosti podle občanského práva*. 4. vydání. Praha: Linde Praha, a.s., 2004, s. 154.

⁴⁵ Viz usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 31. 3. 1993, sp. zn. 5 Co 18/93, uveřejněné ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek Nejvyššího soudu ČR č. 21/1995 in Doležilek, J.: *Přehled judikatury ve věcech ochrany osobnosti*, 2. Vyd. Praha: ASPI, a.s., 2008, s. 83.

⁴⁶ Knap, K., Švestka, J., Jehlička, P., Pavlík, P., Plecítý, V.: *Ochrana osobnosti podle občanského práva*. 4. vydání. Praha: Linde Praha, a.s., 2004, s. 184 – 187.

⁴⁷ Švestka, J., Spáčil, J., Škárová, M., Hulmák, M. a kol.: *Občanský zákoník: komentář*. 2. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2009, s. 224., stejně tak Knap, K., Švestka, J., Jehlička, P., Pavlík, P., Plecítý, V.: *Ochrana osobnosti podle občanského práva*. 4. vydání. Praha: Linde Praha, a.s., 2004, s. 148.

Fyzická či právnická osoba může být činěna odpovědnou za nemajetkovou újmu na osobnosti jiné FO pouze tehdy, jestliže neoprávněný zásah spočívající v porušení nebo jen ohrožení osobnosti FO, skutečně také vyvolala. Povinnost tvrzení, důkazní povinnost, jakožto i důkazní břemeno při těchto sporech leží na straně žalobce.⁴⁸

3.4 Vztah nároku na peněžité zadostiučinění a nároku na peněžitou náhradu škody na zdraví podle § 444 OZ

Při odškodňování újem na zdraví připadají v úvahu jak újma nemateriální, kterou lze spatřovat v bolesti poškozeného, ztížení jeho společenského uplatnění nebo u jednorázového odškodnění za usmrcení, tak újma materiální, jakou je například ušlý zisk. Tato práva jsou v OZ upravena ve speciálních ustanoveních mezi § 444 – 449.

Pro srovnání s peněžitým zadostiučiněním je nejvýznamnější úprava obsažená v § 444, zejména pak v jeho odst. 3. Tento odstavec byl vložen novelou OZ č. 47/2004 Sb. s účinností od 1. 5. 2004. Předmětné ustanovení se zabývá jednorázovým odškodněním v případě usmrcení a stanovuje paušální částky, které náleží blízkým osobám usmrceného.

Před přijetím této novely se pro obdobné případy, byť ojediněle, užívalo ustanovení § 13 odst. 2 a 3 OZ poskytujících ochranu osobnosti, a tak je třeba vysvětlit, jak spolu dotčená ustanovení souvisí, jak se doplňují, případně limitují.

Ustanovení § 444 se zaměřuje na tři oblasti, kterými jsou *bolestné, ztížení společenského postavení a škoda způsobená usmrcením*. Samotný text je následující:

(1) *Při škodě na zdraví se jednorázově odškodňují bolesti poškozeného a ztížení jeho společenského uplatnění.*

---

⁴⁸ Viz rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 11. 2006, sp. zn. 30 Cdo 2919/2006.

- (2) *Ministerstvo zdravotnictví stanoví v dohodě s Ministerstvem práce a sociálních věcí vyhláškou výši, do které lze poskytnout náhradu za bolest a za ztížení společenského uplatnění, a určování výše náhrady v jednotlivých případech.*
- (3) *Za škodu usmrcením náleží pozůstalým jednorázové odškodnění, a to:*
- a) manželovi nebo manželce 240 000 Kč;*
  - b) každému dítěti 240 000 Kč;*
  - c) každému rodiči 240 000 Kč;*
  - d) každému rodiči při ztrátě dosud nenarozeného počatého dítěte 85 000 Kč;*
  - e) každému sourozenci zesnulého 175 000 Kč;*
  - f) každé další blízké osobě žijící ve společné domácnosti s usmrceným v době vzniku události, která byla příčinou škody na zdraví s následkem jeho smrti, 240 000 Kč.*

Pokud budeme postupovat postupně, při srovnání odškodnění bolesti a ztížení společenského uplatnění s peněžitým zadostiučiněním jako prostředkem práva na ochranu osobnosti, zjistíme, že jsou si v něčem podobné, v lecčems se ale liší. Jak tato práva, tak právo na ochranu osobnosti vznikají ze vztahů, kdy došlo ke vzniku nemajetkové újmy.

Rozdílné jsou například v přístupu k přiznání nároku. Zatímco u peněžitého zadostiučinění je rozhodující úvaha soudu, zda došlo k dostatečnému nemateriálnímu zadostiučinění, u nároků na přiznání bolestného či ztížení společenského uplatnění se podle § 2 odst. 1 a § 3 odst. 2 vyhlášky č. 440/2001 sb., o odškodnění bolesti a ztížení společenského uplatnění rozhoduje na základě posudku lékaře.

Dalším z významných rozdílů je například i uplatňování těchto práv po smrti poškozené osoby. U práva na ochranu osobnosti je právo uplatňovat výslovně přiznáno osobám vypočteným v § 15, naopak podle § 579 odst. 2 OZ je právo na bolestné a ztížení společenského uplatnění vázáno jen na osobu poškozeného. Smrtí

však ze zákona zaniká pouze právo na náhradu, nikoliv povinnost k náhradě. Proto smrtí osoby povinné nezaniká právo poškozeného.⁴⁹

Poslední otázkou, nikoli však nejméně důležitou, je vztah jednorázového odškodnění podle odst. 3 a peněžitého zadostiučinění. Vložním tohoto odstavce měl být zřejmě konzumován nárok na nemajetkovou újmu podle § 13 odst. 2 a 3, s čímž vyslovuje souhlas i část literatury⁵⁰, ústavní soud však dovodil, že není vyloučeno, aby se podle této úpravy na ochranu osobnosti poškozené osoby domáhaly satisfakce nad rámec jednorázového odškodnění podle § 444 odst. 3. Ústavní soud „... zde nemohl pominout, že v období od podání ústavní stížnosti byla do zákona včleněna úprava odškodnění pozůstalých novelizovaným ustanovením § 444 občanského zákoníku, do kterého byl vložen nový odstavec 3, který tuto problematiku řeší jednorázovým plněním. Tímto ustanovením zákonodárce upravil způsob a rozsah náhrady za tento druh imateriální škody. Tato úprava nedává svojí jednoznačností žádný prostor pro odlišný výklad. Je však natolik paušální, že ji nelze považovat za vyčerpávající řešení daného problému. Proto nevylučuje, pokud jednorázové odškodnění není dostatečnou satisfakcí za vzniklou újmu na osobnostních právech, aby se dotčené osoby domáhaly další satisfakce podle ustanovení na ochranu osobnosti.“⁵¹

Judikatura rovněž dovodila, že není vyloučeno ani snížení těchto paušálních částek, a to zejména v případech, kdy podle § 441 respektive § 450 došlo k usmrcení spoluzaviněním poškozeného nebo dalších důvodů hodných zvláštního zřetele.⁵²

Z výše uvedeného tedy vyplývá, že ačkoli jsou si oba nároky podobné a vztahují se na podobné, výjimečně dokonce i stejné situace, jedná se o dva zcela svébytné a samostatné instituty poskytující ochranu FO. S takovým výkladem souhlasí i ustálená judikatura nejvyššího soudu.⁵³

---

⁴⁹ Švestka, J., Spáčil, J., Škárová, M., Hulmák, M. a kol.: *Občanský zákoník: komentář*. 2. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2009, s. 1297.

⁵⁰ Knap, K., Švestka, J., Jehlička, P., Pavlík, P., Plecítý, V.: *Ochrana osobnosti podle občanského práva*. 4. vydání. Praha: Linde Praha, a.s., 2004, s. 200.

⁵¹ Viz nálezn Ústavního soudu ze dne 4. 5. 2005, sp. zn. Pl. ÚS 16/04, [98/2005 USn.].

⁵² Viz rozhodnutí Krajského soudu v Českých Budějovicích, pobočka Tábor ze dne 15. 11. 2005, sp. zn. 14 To 290/2005, [R 12/2007].

⁵³ Viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 6. 2007, sp. zn. 30 Cdo 154/2007.

4. Kritéria pro určení výše peněžitého zadostiučinění

Jak již bylo zmíněno výše, řízení na ochranu osobnosti je ve smyslu § 79 odst. 1 OSŘ návrhovým řízením a ze žalobního návrhu (petitu) musí být patrné, čeho se žalobce domáhá. Žalobce má na výběr žalobou uplatnit dle § 80 OSŘ, aby bylo rozhodnuto zejména:

- a) o osobním stavu;
- b) o splnění povinnosti, která vyplývá ze zákona, z právního vztahu nebo z porušení práva
- c) a o určení, zda tu právní vztah nebo právo je či není, je-li na tom naléhavý právní zájem.

Při žalobě na peněžité zadostiučinění se tedy nabízí žaloba podle § 80 písm. b) OSŘ, žaloba na plnění. Mimo obecného požadavku na peněžité zadostiučinění musí být v žalobním návrhu obsažena výše zadostiučinění v penězích, jaké se žalobce domáhá, která pak bude sloužit jako maximální hranice, kterou soud může přiznat.⁵⁴

Požadavek na určení výše žádaného peněžitého zadostiučinění má své logické opodstatnění. Vzhledem k tomu, že se jedná o zásah do individuálního osobnostního práva, je nemožné určit spravedlivou výši zvenčí. Pro posouzení nemajetkové újmy neexistují, a ani nemohou, žádné obecné tabulky či vzorce, podle kterých by se dala újma objektivně spočítat. Z tohoto důvodu je nutné odmítnout snahy části soudní praxe o užití analogie při určování výše s paušálními odškodněními podle § 444 odst.

---

⁵⁴ Viz usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 20. 7. 1995, sp. zn. 1 Co 174/95.

3, který poskytuje pevné částky k jednorázovému odškodnění osob blízkých při usmrcení poškozeného.⁵⁵

O tom, že dané ustanovení § 444 odst. 3 není, a ani nemůže být, vyčerpávající bylo pojednáno již v předchozí kapitole, i nyní nám ovšem může posloužit jako argument pro odmítnutí užívání tohoto ustanovení jako inspirace při posuzování výše peněžitého zadostiučinění. Alfou a omegou nemajetkových újem je jejich jedinečnost a z logiky věci je tedy nutné je vždy posuzovat individuálně a přiměřeně k případu.⁵⁶

Také i proto zákon pro určení výše náhrady nemajetkové újmy v penězích soudem nestanovuje žádné meze (výše se určuje jednorázově).⁵⁷

Pro určení výše se dle zákonné úpravy obsažené v § 13 odst. 3 OZ zakotvují dvě kritéria, kterými jsou závažnost *nemajetkové újmy* a široce chápané *okolnosti*, za kterých k neoprávněnému zásahu došlo⁵⁸. Cílem takového pojetí je „...aby při určování konečné výše peněžitého zadostiučinění bylo možno v rámci volného soudcovského uvážení, kterému se právě tu dostává velkého prostoru, a v souladu s principem spravedlnosti pružně přihlédnout k nejrůznějším momentům, za nichž k neoprávněnému zásahu do osobnosti fyzické osoby došlo (jak patrně, v tomto směru je nutno přihlédnout i k prvkům subjektivní povahy). Soud přitom musí vycházet vždy z co nejúplnějšiho skutkového stavu a opírat se přitom o přezkoumatelná konkrétní hlediska.“⁵⁹ To pak soudu umožňuje při stanovení výše peněžitého zadostiučinění zohlednit např. záměrnou a cílevědomou snahu o skandalizaci atp.

Základními rysy při určování výše peněžitého zadostiučinění je tedy respektování zásady přiměřenosti, volná úvaha soudu a jednorázovost.

---

⁵⁵ Švestka, J., Spáčil, J., Škárová, M., Hulmák, M. a kol.: *Občanský zákoník: komentář*. 2. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2009, s. 200.

⁵⁶ Ryška, M. *Paradigma rovnostářství a smrtící komparace aneb Druhý krok do světa satisfakcí* [online] [cit. 2013-03-27]. Dostupné z: <<http://jinepravo.blogspot.cz/2009/07/paradigma-rovnostarstvi-smrtici.html>>

⁵⁷ Švestka, J., Spáčil, J., Škárová, M., Hulmák, M. a kol.: *Občanský zákoník: komentář*. 2. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2009, s. 199.

⁵⁸ Podle soudní praxe musí být vždy zjišťovány okolnosti nejen na straně původce zásahu, nýbrž i na straně postižené osoby konkrétně např. jaký je podíl samotné postižené osoby na průběhu činnosti původce incidentu vyúsťující v neoprávněný zásah, zda např. i postižená osoba sama měla či neměla možnost dehonestující zásah odvrátit.

⁵⁹ Viz rozsudek Krajského soudu v Brně, sp. zn. 24 C 7/2007.

Judikatura je také jednotná v otázce posuzování úroků z prodlení podle § 121 odst. 3 OZ. Vzhledem k tomu, že peněžité zadostiučinění není ryzí majetkovou pohledávkou ze závazkového právního vztahu podle § 488 OZ a násl., není u něj úroky z prodlení možno požadovat.⁶⁰

5. Peněžité zadostiučinění a jeho promlčitelnost

5.1 Obecně k promlčitelnosti

Na úvod je k tomuto tématu nutné si zodpovědět otázku, zda práva z porušení osobnostních práv FO podléhají promlčení či nikoliv, a protože se nejedná o problematiku jednoznačnou, explicitně v zákoně upravenou či alespoň běžným výkladem ze zákona bez pochyby vyplývající, bude zapotřebí podívat se do judikatury. Podle ust. § 100 odst. 2 OZ se promlčují všechna majetková práva, s výjimkami, které stanoví zákon. Nepromlčitelnými jsou pouze práva vlastnická a práva z vkladů na vkladních knížkách, práva z jiných forem vkladů a z vkladů na běžných účtech.⁶¹ Z toho vyplývá, jelikož osobnostní práva nemají materiální povahu, že argumentací a contrario k ustanovení § 100 odst. 2 OZ dojdeme k závěru o nepromlčitelnosti těchto práv. Tento závěr je opřen rovněž o argumentaci obsaženou v judikatuře Vrchního soudu.⁶² Ve zkoumaném případě se ovšem jedná o peněžité zadostiučinění, které, byť jako prostředek ochrany osobnostních práv, má zcela majetkovou povahu. Výsledkem je dualita právní povahy ochranných prostředků stanovených v ust. § 13 OZ, kdy:

- ochranné prostředky uvedené v ust. § 13 odst. 1 OZ, tedy upuštění od neoprávněného zásahu, odstranění trvajících následků neoprávněného zásahu a

---

⁶⁰ Švestka, J., Spáčil, J., Škárová, M., Hulmák, M. a kol.: *Občanský zákoník: komentář*. 2. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2009, s. 201.

⁶¹ § 100 odst. 2, 3 zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník

⁶² Viz rozsudek Vrchního soudu v Olomouci ze dne 17. 2. 2004, sp. zn. 1 Co 63/2003.

přiměřené zadostiučinění (myšleno morální satisfakce, tj. nejčastěji omluva), jsou nepromlčitelnými právními nároky, neboť tyto prostředky nenesou majetkovou povahu, jak je tomu u peněžitého zadostiučinění;

- zatímco nárok na náhradu nemajetkové újmy v penězích podle ust. § 13 odst. 2 OZ, tedy právo na peněžité zadostiučinění, je, jako každé jiné majetkové právo (s výjimkou vlastnického), promlčitelné.

K promlčitelnosti nároku na náhradu nemajetkové újmy v penězích se přiklání rovněž Vrchní soud v Olomouci ve výše zmíněném rozsudku s přímým odkazem na ustálenou judikaturu nižších soudů na severní Moravě a názory významných osobností právní teorie, mj. prof. JUDr. Jiřího Švestky, DrSc. a prof. JUDr. Karla Knapa, DrSc.⁶³, kteří zastávají stejné stanovisko. Navíc tento případ v českém právním řádu není ojedinělý. Stejně platí např. pro právo na výživné, které jakožto právo osobní povahy, je nepromlčitelné, zatímco právo na jednotlivé opětuující se plnění výživného je, jakožto právo ryze majetkové povahy, promlčitelné.⁶⁴

Dále nelze nechat bez povšimnutí skutečnost, že judikatura Nejvyššího soudu zastávala k této problematice opačné stanovisko. Například v rozsudku ze dne 28. 6. 2007 se přiklání k názoru, že právo na náhradu nemajetkové újmy v penězích za neoprávněný zásah do práva na ochranu osobnosti je nepromlčitelným nárokem. Sám Nejvyšší soud potom v předmětném rozhodnutí vyjadřuje následovně: „...*aktuálně prezentované důvody pro závěr, že se právo na zadostiučinění podle ustanovení § 13 odst. OZ promlčuje, ač je jinak obecně zastáván názor, že se subjektivní osobní práva vzniklá postižené fyzické osobě neoprávněným zásahem do její osobnosti (na rozdíl od subjektivních majetkových práv) nepromlčují, lze shrnout v hrubých rysech především takto:*

- 1) *Názorem, že se toto právo nepromlčuje, se právo na peněžitou satisfakci neústrojně vyčleňuje z okruhu obdobných práv na peněžitou satisfakci (např. práva na bolestné a práva na ztížení společenského uplatnění), o kterých ani*

---

⁶³ Publikace Ochrana osobnosti, nakladatelství Linde Praha, a. s., Praha 1996, str. 162-163, Občanský zákoník, komentář, 5. vydání 1999 C. H. Beck, str. 216.

⁶⁴ § 98 zákona č. 94/1963 Sb., o rodině.

teorie ani soudní praxe až doposud, vzdor jejich nehmotné povaze, nikterak nepochybovaly, že se promlčují;

- 2) *Právo na peněžitou satisfakci podle § 13 odst. 2 OZ plní podobnou reparační funkci jako u majetkových nároků na náhradu škody;*
- 3) *Návrh nového občanského zákoníku chápe i nemajetkovou újmu jako druh škody (proto právo na její náhradu v peněžité formě nemůže zůstat v rámci úpravy závazků z deliktů nepromlčitelným);*
- 4) *Časově neomezená možnost uplatnění práva na peněžitou satisfakci, může vést v praxi, kdy při nedostatku zvláštní úpravy odpovědnosti za škodu, některé případy peněžité satisfakce podle § 13 odst. 2 OZ ve skutečnosti nahrazují nárok na náhradu škody, k nepříznivým následkům spočívajícím v nerovném postavení postižených fyzických osob.⁶⁵*

Nejvyšší soud ovšem nehledě na výše uvedené argumenty dovozoval, že daný nárok je nepromlčitelný. Ačkoli je nárok na náhradu nemajetkové újmy v penězích oddělen od ostatních prostředků ochrany v ust. § 13 odst. 1 OZ, tedy je upraven v odst. 2 daného ustanovení, a ačkoli se jedná o náhradu újmy v penězích, Nejvyšší soud je toho názoru, že tyto skutečnosti nemění nic na tom, že tento nárok má stále povahu nemajetkovou. Tvrdí, že role peněz je tu satisfakční, dále zdůraňuje, že v případě nároku na náhradu nemajetkové újmy v penězích podle ust. § 13 odst. 2 OZ, stejně jako je tomu tak v případě odst. 1 daného ustanovení, jde o subjektivní osobní práva vzniklá postižené FO neoprávněným zásahem do její osobnosti, proto se jedná o práva nemajetková, a tudíž nepromlčitelná.

Vzhledem k tomu, že jednou z úloh činnosti Nejvyššího soudu je sjednocování judikatury a výkladu právních norem, byly nižší soudy povinny brát v potaz stanovisko Nejvyššího soudu a peněžité zadostiučinění za porušení osobnostních práv považovat za nepromlčitelné.

---

⁶⁵ Viz rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 6. 2007, sp. zn. 30 Cdo 792/2007, nepromlčitelnost peněžitého zadostiučinění potvrzují i další rozsudky Nejvyššího soudu, a to jmenovitě 30 Cdo 744/2007 ze dne 27. 9. 2007 nebo 30 Cdo 1522/2007 ze dne 28. 6. 2007.

K prolomení názoru NS o nepromlčitelnosti peněžitého zadostiučinění došlo až v rozsudku velkého senátu Nejvyššího soudu ze dne 12. 11. 2008⁶⁶, který jasně formuloval myšlenky, že „... *byť jde o satisfakci v oblasti nemateriálních osobnostních práv (obdobně jako u bolestného a ztížení společenského uplatnění či u stanovení hodnoty autorského díla nebo předmětu průmyslového vlastnictví), jeho vyjádření peněžním ekvivalentem způsobuje, že jde o osobní právo majetkové povahy. Proto právo na náhradu nemajetkové újmy v penězích podle ustanovení § 13 odst. 2 OZ promlčení podléhá.*“. Nejvyšší soud dále ve své argumentaci pokračoval tvrzeními, že ani odlišnost nároku na peněžité zadostiučinění od náhrad škody, s nimiž právo promlčitelnost spojuje, předmětný nárok nečiní nemajetkovým. A je-li obsahem nároku na náhradu nemajetkové újmy „... *požadavek na zaplacení peněžní částky, pak princip právní jistoty vylučuje, aby plynutí času nebyly přiznány žádné právní účinky. Přípustnost námitky promlčení proti takovému nároku umožňuje přihlédnout k omezeným možnostem prosaditelnosti práva a obrany proti němu. Podle názoru Nejvyššího soudu je to obsah nároku, a nikoliv předmět jeho ochrany, co činí pro povahu nároku určující, zda se uplatní obecný právní institut (promlčení) oslabující jeho vymahatelnost v závislosti na okamžiku jeho uplatnění u soudu (a ovšem na dispozitivním chování i žalovaného.*“

S tímto pojetím se autor této práce naprosto ztotožňuje a za nejdůležitější a nejpřesvědčivější považuje autor argument, že promlčitelnost daného nároku vyplývá již z povahy věci – peněžitého nároku. Ačkoli se jedná o prostředek ochrany osobnostních práv, o majetkové povaze daného nároku nelze pochybovat, neboť ta spočívá v samotné peněžité hodnotě, která je porušitelem práva předána oprávněné straně a která je nepochybně majetkovou hodnotou, majetkovým právem. Tudíž nelze ignorovat ust. § 100 odst. 2 OZ, které stanoví, že všechna majetková práva se promlčují. O tom, že by se osobnostní práva v rámci nějaké speciální argumentační metody mohla subsumovat pod výjimku stanovenou v daném ustanovení, tedy za práva vlastnická, snad nemůže být ani řeč, neboť tělesná integrita člověka, její duchovní, nemateriální aspekty a osobnost jako taková, ať už v právním či psychologickém slova smyslu, nemohou být předmětem vlastnictví, naopak jsou přívlastky takového svébytného subjektu, člověka, který může právo na vlastnictví vykonávat.

---

⁶⁶ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 12. 11. 2008, sp. zn. 31 Cdo 3161/2008.

5.2 Délka, počátek a zánik promlčecí lhůty

Občanský zákoník stanoví v § 101 obecnou tříletou promlčecí dobu. Z této obecné promlčecí lhůty je dále stanovena výjimka v § 110, kdy přiznání práva pravomocným rozhodnutím nebo písemné uznání práva dlužníkem činí promlčecí lhůtu desetiletou, jedná se o konečný absolutní limit a počítá se ode dne, kdy promlčecí doba začala běžet poprvé. Zvláštní promlčecí lhůty jsou potom stanoveny ve zvláštních předpisech, které mají k občanskému zákoníku vztah speciality.⁶⁷

Z výše uvedeného vyplývá, že neexistuje žádné zvláštní ustanovení upravující promlčecí lhůtu (a promlčení vůbec) pro nárok na peněžité zadostiučinění podle § 13 odst. 2 OZ. Tento závěr je opřen také o rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 12. 11. 2008⁶⁸, který explicitně stanovuje, že právo na náhradu nemajetkové újmy v penězích podle ustanovení § 13 odst. 2 OZ je právem majetkové povahy, a toto právo se promlčuje v obecné promlčecí době. Připomeňme si, že tento závěr neplatí pro ostatní prostředky ochrany osobnostních práv podle ust. § 13 odst. 1 OZ, neboť, jak již bylo pojednáno výše, tyto nároky nenesou majetkovou povahu jako peněžité zadostiučinění, a tudíž jsou nepromlčitelné.

Pravidlo určující počátek běhu promlčecí lhůty je v občanském zákoníku stanoveno obecně, ust. § 101 OZ stanovuje, že obecná promlčecí lhůta činí tři roky a běží ode dne, kdy právo mohlo být vykonáno poprvé – posuzováno objektivně. Z ustanovení § 122 odst. 2 OZ potom vyplývá, že taková promlčecí lhůta skončí po třech letech právě tím dnem, který se pojmenováním nebo číslem shoduje se dnem, ve kterém lhůta začala běžet. Formulace ust. § 101 OZ ode dne, kdy právo mohlo být vykonáno poprvé má ovšem obecnou povahu a z povahy věci nemůže být bez dalšího postačující k určení začátku běhu promlčecí lhůty ve všech případech, u všech druhů práv.

---

⁶⁷ Např. § 397 zákona č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník.

⁶⁸ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 12. 11. 2008, sp. zn. 31 Cdo 3161/2008.

Judikatura dospěla k závěru, že právo na peněžité zadostiučinění za porušení osobnostní právo podle ust. § 13 odst. 2 OZ vzniká okamžikem zásahu, který je objektivně způsobilý porušit nebo ohrozit osobnostní právo FO.⁶⁹ Z toho, spolu s výše zmíněným § 122 OZ, tudíž vyplývá, že promlčecí lhůta tohoto práva začne běžet v den, kdy došlo k předmětnému zásahu do osobnostního práva fyzické osoby, a skončí po uplynutí tříleté promlčecí lhůty. Tedy již v ten den, kdy došlo k neoprávněnému zásahu do osobnostního práva, může oprávněná strana vykonat své právo podáním návrhu (žaloby) u soudu. Nevyužije-li oprávněná strana tohoto práva zákonem předepsaným způsobem, není rozhodné, z jakého důvodu – subjektivního či objektivního – tak oprávněná strana neučinila (např. že ji ve vykonání práva bránila určitá překážka jako nemoc). Tato promlčecí lhůta má tudíž povahu objektivní.

6. Zvláštní forma odškodnění státem

6.1 Obecně o odškodnění státem

Podle čl. 36 odst. 3 LZPS má každý právo na náhradu škody způsobené nezákonným rozhodnutím soudu, jiného státního orgánu či orgánu veřejné správy nebo nesprávným úředním postupem a podrobnosti upravuje zákon. Tímto zvláštním zákonem je zákon č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem, který ve svém prvním paragrafu zakotvuje odpovědnost za škodu způsobenou při výkonu státní moci. Za vznik takové škody odpovídají též územní samosprávné celky, a to při výkonu veřejné moci svěřené jim zákonem v rámci samostatné působnosti.

Podle § 3 stát odpovídá za škodu způsobenou těmito subjekty:

- státními orgány;

---

⁶⁹ Viz rozsudek Vrchního soudu v Olomouci ze dne 17. 2. 2004, sp. zn. 1 Co 63/2003.

- PO či FO při výkonu státní správy, která jim byla svěřena zákonem nebo na základě zákona
- a orgány územních samosprávných celků, pokud ke škodě došlo při výkonu státní správy, který na ně byl přenesen zákonem nebo na základě zákona.

Do účinnosti novely č. 160/2006 Sb. bylo možné podle tohoto zákona žádat odškodnění pouze za vzniklou majetkovou újmu podle § 1 odst. 1 a 2. Zmíněná novela rozšířila s účinností od 27. 4. 2006 aplikovatelnost i o újmu nemajetkovou.⁷⁰

6.2 Veřejná moc

Zákon č. 82/1998 Sb. užívá oproti předchozí úpravě, která užívala pojmu odpovědnost za škodu způsobenou rozhodnutím orgánu státu nebo jeho nesprávným úředním postupem, pojmu „*veřejná moc*“. Tento pojem není v zákoně blíže definován, v praxi to však nečiní žádné potíže. V právnické literatuře je podle komentáře k zákonu č. 82/1998 Sb. za její výkon obvykle považováno „...*vnucování vůle vyjadřující státní (resp. veřejný) zájem jednotlivcům, sociálním skupinám i celé společnosti.*“⁷¹ Ústava užívá ve svém čl. 2 pojmu „*státní moc*“, která je vykonávána prostřednictvím orgánů moci zákonodárné, výkonné a soudní. Jedním z jejích charakteristických znaků je i to, že slouží všem občanům a lze ji uplatňovat jen v mezích a způsoby, které stanoví zákon.

Podle § 2 zmiňovaného zákona bude stát subjektem podléhajícím objektivní odpovědnosti, a to bez možnosti liberace. Tato odpovědnost je založena na současném splnění tří podmínek⁷²:

- nezákonné rozhodnutí či nesprávný úřední postup;

⁷⁰ Jankovský, Z. *Žalobní návrhy ve věcech nároků podle zákona č. 82/1998*. [online] [cit. 2013-03-29]. Dostupné z: <<http://www.bulletin-advokacie.cz/zalobni-navrhy-ve-vecch-naroku-podle-zakona-c-821998-sb>>

⁷¹ Vojtek, Petr. *Odpovědnost za škodu při výkonu veřejné moci: komentář*. 2. vyd. Praha: C.H. Beck, 2007, s. 17.

⁷² Vojtek, Petr. *Odpovědnost za škodu při výkonu veřejné moci: komentář*. 2. vyd. Praha: C.H. Beck, 2007, s. 17.

- vznik škody či nemajetkové újmy
- a příčinná souvislost mezi nezákonným rozhodnutím či nesprávným úředním postupem a vznikem škody či nemajetkové újmy.

O výkon veřejné (státní) moci se nebude jednat v těch případech, kdy stát vstupuje do právních vztahů jako rovný účastník, tedy nikoli ve vrchnostenské pozici. V takových případech bude stát podle § 21 OZ vystupovat jako PO a bude odpovídat podle obecných předpisů.

Výkonem veřejné moci „... není ani nakládání státu se státním majetkem, a to ani v případě, že při něm, např. při uzavírání kupní smlouvy o prodeji věci ve vlastnictví státu, dojde k porušení stanovených pravidel.“⁷³ Takovou situací byl například postup podle zákona č. 427/1990 Sb., o převodech vlastnictví státu k některým věcem na jiné PO nebo FO. V rámci činnosti komisí pro privatizaci při pořizování seznamu provozních jednotek zařazených do veřejné dražby nedocházelo k rozhodování správního orgánu o subjektivních právech, právem chráněných zájmech nebo povinnostech fyzických a právnických osob, nýbrž šlo pouze o rozhodování dosavadního vlastníka majetku.⁷⁴ Stát zde tedy nevystupoval jako mocensky nadřazený subjekt, ale jako „běžný“ vlastník.

Dalším případem, kdy nebude nastupovat odpovědnost podle zákona č. 82/1998 Sb. budou situace, kdy bude nastupovat odpovědnost státu podle jiných zvláštních právních předpisů, pokud ovšem tento zvláštní předpis nestanoví užití obecné úpravy zákona č. 82/1998 Sb., takovým bude např. § 40 odst. 2 zákona č. 100/2004 sb., o obchodování s ohroženými druhy.⁷⁵

---

⁷³ Vojtek, Petr. *Odpovědnost za škodu při výkonu veřejné moci: komentář*. 2. vyd. Praha: C.H. Beck, 2007, s. 18.

⁷⁴ Vojtek, Petr. *Odpovědnost za škodu při výkonu veřejné moci: komentář*. 2. vyd. Praha: C.H. Beck, 2007, s. 18.

⁷⁵ Vojtek, Petr. *Odpovědnost za škodu při výkonu veřejné moci: komentář*. 2. vyd. Praha: C.H. Beck, 2007, s. 19.

6.3 Odpovědnost státu za nemateriální újmu

Institut odpovědnosti státu za nemateriální újmu byl do zákona č. 82/1998 Sb. podle důvodové zprávy k zákonu č. 160/2006 Sb. zaveden z toho důvodu, že se v praxi osoby domáhaly při vzniku nemateriální újmy nesprávným úředním postupem nebo nezákonným rozhodnutím taktéž ochrany osobnosti podle OZ, tyto situace jsou však do jisté míry speciální. Důvodem také byly okolnosti související s nepřiměřenou délkou trvání soudních řízení podle § 13 zákona č. 82/1998 Sb. ESLP tento problém deklaroval v rozhodnutí ze dne 10. 7. 2003, *Hartman proti České republice*, když dospěl k závěru, že „... v České republice neexistuje účinný prostředek nápravy nepřiměřené délky řízení, což má dvojitý dopad: jednak Česká republika porušuje článek 13 Úmluvy, kde se právo na účinný prostředek nápravy zaručuje, jednak nemůže být namítáno, že stěžovatelé nevyčerpali vnitrostátní prostředky nápravy.“⁷⁶ To vedlo k vysokému zatížení štrasburského soudu a rozšiřujícímu se počtu prohraných sporů.

Způsobem nápravy nemateriální újmy se zabývá § 31a, který stanovuje, že přiměřené zadostiučinění se poskytuje bez ohledu na to, zda došlo ke vzniku škody. Stejně jako u peněžitého zadostiučinění jako prostředku práva na ochranu osobnosti, i zde je v odst. 2 u peněžitého zadostiučinění formulován jeho subsidiární charakter.⁷⁷ Bude se k němu přistupovat pouze tehdy, pokud nebylo možno nemateriální újmu nahradit jinak a samotné konstatování porušení práva se nejevilo jako dostatečné. Jiným prostředkem nápravy může být pouhé konstatování porušení práva, případně třeba i zmírnění ukládaného trestu, byly-li v trestním řízení neodůvodněné průtahy.⁷⁸

Při zvažování přiznání nároku na peněžitou náhradu bude muset být posuzován zejména vliv nezákonného rozhodnutí či nesprávného úředního postupu na osobnostní sféru poškozeného a jeho negativní dopad. Z výše uvedeného je patrná úzká souvislost s ustanoveními OZ na ochranu osobnosti, která je potvrzena v § 26 zákona č. 82/1998 Sb., který stanovuje, že „Pokud není stanoveno jinak, řídí se právní vztahy upravené

⁷⁶ Vojtek, Petr. *Odpovědnost za škodu při výkonu veřejné moci: komentář*. 2. vyd. Praha: C.H. Beck, 2007, s. 22.

⁷⁷ Viz rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 17. 2. 2009, sp. zn. 25 Cdo 198/2007.

⁷⁸ Vojtek, Petr. *Odpovědnost za škodu při výkonu veřejné moci: komentář*. 2. vyd. Praha: C.H. Beck, 2007, s. 177.

v tomto zákoně občanským zákoníkem.“ Ochrana poskytovaná ustanoveními zákona č. 82/1998 Sb. je tedy vůči občanskoprávní ochraně osobnosti ve vztahu speciality.

Odstavec 3 zmiňovaného § 31a poté poskytuje demonstrativní výčet okolností, jež jsou rozhodné pro určení výše přiměřeného zadostiučinění. Výslovně jsou zmíněny celková délka řízení, složitost řízení, jednání poškozeného, kterými přispěl k průtahům řízení, a k tomu, zda využil dostupných prostředků způsobilých odstranit průtahy v řízení, postupu orgánů veřejné moci během řízení a významu předmětu řízení pro poškozeného.

Zákon č. 82/1998 Sb. v žádném ze svých paragrafů neposkytuje definici nemateriální újmy, a tak je tedy soud odkazován na úpravu poskytnutou v OZ. Jediným upřesňujícím ustanovením je § 31a, který se omezuje především na zásah do práva na spravedlivý proces. Dále je také nelogické, že při zadostiučinění v podobě konstatování porušení práva na spravedlivý proces nejsou účastníkovi vráceny zaplacené soudní výlohy.⁷⁹

7. Nový občanský zákoník a ochrana osobnosti se zaměřením na peněžité zadostiučinění

7.1 Přístup NOZ k ochraně osobnosti

NOZ vychází z přirozenoprávního konceptu celé kodifikace a osobnost člověka je v něm chápána nikoli jako okrajová vlastnost, nýbrž jako stěžejní pojem, ze kterého vychází právní subjektivita. Celá úprava se nově nevměšťuje mezi několik málo paragrafů, ale je jí vyčleněn 6. oddíl druhého dílu hlavy druhé, jmenovitě § 81-117, které zakotvují samu ochranu osobnosti, stejně jako konkrétní situace onoho zásahu do práva na ochranu osobnosti. 6. oddíl druhého dílu hlavy druhé se tak zabývá ochranou

---

⁷⁹ Výše uvedené je uvedeno též v Jankovský, Z. *Žalobní návrhy ve věcech nároků podle zákona č. 82/1998*. [online] [cit. 2013-03-29]. Dostupné z: <<http://www.bulletin-advokacie.cz/zalobni-navrhy-ve-vecech-naroku-podle-zakona-c.-821998-sb>>

podoby a soukromí, duševní a tělesné integrity, situace vyplývající z převzetí člověka do zdravotnického zařízení bez jeho souhlasu, nakládání s částmi lidského těla až po ochranu lidského těla po smrti člověka.

Oproti dosavadní úpravě práva na ochranu osobnosti se NOZ více zaměřuje na otázky integrity člověka a její ochrany a aktuálně platnou úpravu do jisté míry doplňuje a dále rozpracovává. Integrita je navíc chápána v dvojí podobě, a to tělesné a duševní. S ústavním principem nedotknutelnosti člověka jsou spojena tři hlavní pravidla⁸⁰:

- do integrity člověka nelze zasáhnout bez jeho souhlasu;
- lidské tělo ani jeho část nesmí být jako takové zdrojem majetkového prospěchu
- a i po smrti člověka je jeho tělo pod právní ochranou.

Stejně jako aktuální OZ i NOZ je postaven na demonstrativním výčtu chráněných osobnostních hodnot, což lze jedině chválit, protože stále se rozvíjející společnost přichází zejména s rozvojem technologií k dalším způsobům, jak do osobnostního práva zasahovat a jak jej vůbec chápat.

Úplnou novinkou je například povinnost ctít svobodné rozhodnutí člověka žít podle svého, kterou NOZ zakotvuje § 81.

---

⁸⁰ Důvodová zpráva k zákonu č. 89/2012, novému občanskému zákoníku, s. 643. [online] [cit. 2013-03-31].

Dostupné z:

<http://obcanskyzakonik.justice.cz/tinymce-storage/files/2011/Vladni_navrh_obcanskeho_zakoniku_2011_DZ.pdf>

7.2 Nemajetková újma a peněžité zadostiučinění

Oproti jednotné úpravě aktuálně platného OZ, ve které je nemajetková újma a z ní plynoucí peněžité zadostiučinění řešena pouze v § 13 odst. 2, NOZ hovoří o nemajetkové újmě a zadostiučinění poskytnutém v penězích hned na několika místech.

Za stěžejní ustanovení se v NOZ jeví úprava poskytnutá v § 2951, který poskytuje do jisté míry obdobnou úpravu jako již aktuální OZ v § 13 odst. 1 a 2. A zní následovně:

- (1) *Škoda se nahrazuje uvedením do předešlého stavu. Není-li to dobře možné, anebo žádá-li to poškozený, hradí se škoda v penězích.*
- (2) *Nemajetková újma se odčiní přiměřeným zadostiučiněním. Zadostiučinění musí být poskytnuto v penězích, nezajistí-li jeho jiný způsob skutečně dostatečně účinné odčinění způsobené újmy.*

Z uvedeného znění je jasně patrné, že preferovaným způsobem nápravy je návrat do předešlého stavu podle zásady *restitutio in integrum*, což víceméně odpovídá úpravě v odst. 1 § 13 OZ, který zakotvuje právo na odstranění následků zásahu, co je však oproti stávající úpravě odlišné, je možnost bez splnění dalších zákonných podmínek žádat peněžité odškodnění. To vychází z celkové koncepce NOZ, která je založena na obecných předpokladech vzniku povinnosti hradit škodu, stejně jako pro vznik povinnosti odčinit nemajetkovou újmu.⁸¹

Dalším z důležitých ustanovení NOZ vztahujících se k nemajetkové újmě je ustanovení § 2971, který přímo zakládá možnost, při splnění zvláštních okolností, domáhat se náhrady nemajetkové újmy nejen přímo dotčené osoby, ale i osoby, které by mohly nemajetkovou újmu důvodně pociťovat za svou vlastní, které do českého občanského práva nově vnáší možnost vymáhat právo na peněžité zadostiučinění po

---

⁸¹ Michal Vlasák: *Vybrané otázky práva civilních deliktů v novém občanském zákoníku na pozadí PETL*. [Právní rozhledy 15-16/2012, s. 561]

smrti postiženého pro osoby jemu blízké. Stávající právní úprava vychází z toho, že toto právo je natolik spjata s postiženou FO, že smrtí této postižené FO zaniká.⁸²

Při výčtu ustanovení vztahujících se k této problematice nelze opomenout text § 2957 NOZ, který stanovuje, že *„Způsob a výše přiměřeného zadostiučinění musí být určeny tak, aby byly odčiněny i okolnosti zvláštního zřetele hodné. Jimi jsou úmyslné způsobení újmy, zvláště pak způsobení újmy s použitím lsti, pohrůžky, zneužitím závislosti poškozeného na škůdci, násobením účinků zásahu jeho uváděním ve veřejnou známost, nebo v důsledku diskriminace poškozeného se zřetelem na jeho pohlaví, zdravotní stav, etnický původ, víru nebo i jiné obdobně závažné důvody. Vezme se rovněž v úvahu obava poškozeného ze ztráty života nebo vážného poškození zdraví, pokud takovou obavu hrozba nebo jiná příčina vyvolala.“*. Tomuto ustanovení v aktuálně platném OZ odpovídá odst. 3 § 13, který však neposkytuje příkladmo uvedené konkrétní události a svou obecností může pamatovat nejen na okolnosti přitěžující, ale naopak i polehčující.

Pro úplnost je také nutné zmínit § 2958 a 2959, které svou materií kopírují ustanovení § 444 aktuálního OZ. U § 2959 je třeba vyzdvihnout snahu o nahrazení paušální náhrady osobám blízkým obsažené v § 444 odst. 3. Je k tomu ale záhodno zmínit, že zmíněné paragrafy zavádí nový pojem *„Nelze-li výši náhrady takto určit, stanoví se podle zásad slušnosti.“*, který se asi nedá hodnotit jinak než rozpačitě. Co by ony zásady slušnosti měly přesně znamenat, nikde definováno není, budeme si tedy muset počkat, jak se s daným ustanovením vypořádají soudy.

Závěr

Ochrana osobnosti a právo na její uznání, jakož i možnost úspěšně se domáhat ochrany tohoto práva je jedním z pilířů demokratického právního státu a ve svém důsledku umožňují ničím nerušený vývoj fyzické osoby ve společnosti. Nebylo-li by

---

⁸² Švestka, J., Spáčil, J., Škárová, M., Hulmák, M. a kol.: *Občanský zákoník: komentář*. 2. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2009, s. 201.

tomu tak, dovolím si tvrdit, že je něco špatně. Při posouzení této premisy je pak nasnadě se zamyslet i nad otázkou, zda stačí pouhé kvitování soudem, že došlo k porušení osobnostního práva a omluva porušujícího subjektu. Pokud ano, opět si myslím, že je něco špatně. Jedním ze základních rysů práva má být totiž jeho donucovací funkce, kterou v dnešní společnosti, ostatně asi jako všechno jiného, můžeme přepočítávat na peněžní prostředky. Těmito finančnímu prostředky, peněžitým zadostiučiněním, by tedy dle mého názoru mělo docházet nejen k satisfakci poškozeného, ale reálnému a efektivnímu zamezení opakování zásahu do osobnostního práva ze strany poškozujícího subjektu, čehož je možné dosáhnout jen tehdy, pokud se to tomuto subjektu jednoduše nevyplatí.

Když se například zaměříme na bulvární tisk, poslouží nám jako naprosto ideální prostředí pro aplikaci uvedeného přístupu, vidíme, že reálnému a efektivnímu zamezení opakování zásahů nedochází. Ačkoli není v OZ nikde stanovena minimální, ani maximální možná výše peněžitého zadostiučinění, vysoké vysouzené sumy bývají v českém právním prostředí velmi výjimečné. Z tohoto důvodu se mi jeví jako poněkud nevhodné, že při podání žaloby na peněžité zadostiučinění je nutné předem vyplnit konkrétní výši, o kterou žalují, respektive, že je tato výše horní hranicí přiznatelného nároku. Nejde ani tak o problém toho, že by lidé neznali přesně hodnotu svého osobního života, ale spíše právě o onu donucovací funkci. Chci-li někoho donutit, aby se určitého chování, které je obecně považováno za špatné, do budoucna vyvaroval, musí pro něj takové jednání mít vážné důsledky.

To, jakým způsobem budou tyto důsledky vyvozovány je poplatné dané konkrétní situaci. Stěžejním mottem by však dle mého názoru mělo být, aby bylo zasahovat do cizího osobnostního práva drahé, a to pro každého.

V České republice je poskytována ochrana osobnostním právům napříč právními odvětvími různými způsoby. Zatímco OZ ve svých § 11-16, hlavně pak samozřejmě § 13, upravuje ochranu osobnosti na obecné úrovni, další zákony poskytují ochranu osobnostních práv speciální. Ustanovení obsažená v OZ tíhnou, při vzniku nemateriální újmy, k primární aplikaci nemateriálního zadostiučinění a povaha peněžitého zadostiučinění má pouze subsidiární povahu. Aby mohlo být součástí výroku soudu rovněž přiznání peněžité náhrady, musí být naplněna podmínka nedostatečnosti morálního zadostiučinění, která se jeví jako opodstatněná v případech,

kdy došlo k zásahu delšího trvání, intenzity nebo co do následků. Druhým zvláštním případem, který představuje důvod nedostatečnosti morálního zadostiučinění, je snížení důstojnosti nebo váženosti dané osoby ve společnosti. Tato konstrukce je poněkud strohá a dotvoření konkrétních podmínek proběhlo až v soudní judikatuře.

Zvláštními způsoby zásahů do osobnostního práva se zabývá zákon č. 82/1998 Sb., který je ve vztahu k občanskoprávní úpravě ve vztahu speciality, což mimo jiné dokládá i § 26 tohoto zákona, a to těmi způsobenými státem, respektive při výkonu veřejné moci. Díky novele z roku 2006 došlo k odstranění některých nedostatků, zejména zavádí zadostiučinění nemateriální újmy v § 31a. Ze systematiky a pojmosloví daného zákona je patrné, že se zákonodárce nejvíce soustředil na nároky na náhradu škody, přímo k nemateriální újmě se vztahuje pouze již zmiňovaný § 31a, který je navíc příliš stručný, např. ani neuvádí, co nemateriální újmou je a v praxi je tak dle mého názoru chybně interpretován jako prostředek ochrany hlavně při zásahu do práva na spravedlivý proces nepřiměřenou délkou řízení. Část literatury také kritizuje nelogičnost neexistence práva na vrácení soudních poplatků při zadostiučinění konstatováním porušení práva na spravedlivý proces.

V poslední části práce jsem se také věnoval srovnání úpravy peněžitého zadostiučinění v aktuálně platném a novém občanském zákoníku. Nový občanský zákoník blíže definuje, dalo by se říct „zapracovává do textu zákona“, judikaturu Nejvyššího soudu, tedy zejména v případech převzetí člověka do zdravotnického zařízení, rozšiřuje rozsah úpravy ochrany osobnosti – je jí v něm věnováno přes 30 paragrafů – zavádí však ovšem i některé vágní pojmy, jakými jsou třeba náhrada podle zásad slušnosti. Jaký celkový dopad přinese nový občanský zákoník na právo ochrany osobnosti, si však odhadnout netroufám, ten bude stejně možné posuzovat nejdříve za 5-6 let, až se ustálí judikatura a bude ji možné srovnávat s praxí nynější.

Seznam použitých zkratk:

ObchZ	–	zákon č. 513/1991 Sb., Obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů
OZ	–	zákon č. 40/1964 Sb., Občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů
OSŘ	–	zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád
NOZ	–	zákon č. 89/2012 Sb., nový občanský zákoník
LZPS	–	Listina základních práv a svobod
ESLP	–	Evropský soud pro lidská práva
FO	–	fyzická osoba
PO	–	právnícká osoba

Seznam použité literatury:

Monografické publikace:

- Švestka, J., Spáčil, J., Škárová, M., Hulmák, M. a kol.: *Občanský zákoník: komentář*. 2. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2009.
- Knap, K., Švestka J., Jehlička, P., Pavlík, P., Plecítý, V. *Ochrana osobnosti podle občanského práva*. 4. vydání. Praha: Linde Praha, a.s., 2004.
- Bělič, J. *Slovník spisovného jazyka českého*. Praha: Academia, 1971
- Knappová, Marta; Švestka, Jiří; Dvořák, Jan. *Občanské právo hmotné 1*. Praha: ASPI, 2005.
- Doležilek, J.: *Přehled judikatury ve věcech ochrany osobnosti*. ASPI, a.s., Praha 2008.
- Vojtek, Petr. *Odpovědnost za škodu při výkonu veřejné moci: komentář*. 2. vyd. Praha: C.H. Beck, 2007.
- Potočný, M., Ondřej, J. *Mezinárodní právo veřejné*. Praha: C.H.Beck, 2003.
- Telec, I. *Ochrana osobnosti. Pracovní text. Verze 2*. Brno: I. Telec, 2006.
- Bureš, J., Drápal, L. a Mazanec, M.: *Občanský soudní řád: komentář*. 2. vyd. Praha: C.H. Beck, 1996, s.
- Winterová, A. a kol. *Civilní právo procesní*. Praha: Linde Praha, a. s., 2006.
- Publikace *Ochrana osobnosti*, nakladatelství Linde Praha, a. s., Praha 1996.
- *Občanský zákoník, komentář*, 5. vydání 1999 C. H. Beck.
- Sousedík, S. *Svoboda a lidská práva; jejich přirozenoprávní základ*. Praha: Nakladatelství Vyšehrad, 2010.

Články:

- Telec, Ivo. *Chráněné statky osobnostní*. Právní rozhledy, 2007, č. 8.
- Neradová, Věra. *Uplatnění nároku na ochranu osobnosti s požadavkem náhrady nemateriální újmy v penězích*. Právní rozhledy, 2011, č. 5.
- Vlasák, Michal: *Vybrané otázky práva civilních deliktů v novém občanském zákoníku na pozadí PETL*. [Právní rozhledy 15-16/2012, s. 561].
- Ryška, Michal. *Náhrada škody na zdraví a ochrana osobnosti*. Právní rozhledy, 2009, č. 16.

Právní předpisy:

- Občanský zákoník.
- Obchodní zákoník.

- Občanský soudní řád.
- Ústava České republiky.
- Listina základních práv a svobod.
- Zákon o péči o zdraví lidu.
- Zákon o registrovaném partnerství.
- Zákon o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem.

Judikatura:

- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 18. 3. 2008, sp. zn. 30 Cdo 1385/2006.
- Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ze dne 29. 2. 2002 o stížnosti č. 2364/02 Pretty proti Velké Británii.
- Nález Ústavního soudu ze dne 24. 10. 1995, sp. zn. I. ÚS 15/95.
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 22. 9. 2004, sp. zn. 30 Cdo 181/2004.
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 19. 10. 2005, sp. zn. 22 Cdo 2251/2005.
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 4. 2007, sp. zn. 30 Cdo 3263/2006.
- Rozsudek Krajského soudu v Brně ze dne 29. 8. 2008, sp. zn. 24 C 7/2007.
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 2. 2005, sp. zn. 30 Cdo 2745/2004.
- Nález Ústavního soudu ze dne 24. 10. 1995, sp. zn. I. ÚS 15/95.
- Usnesení Ústavního soudu ze dne 20. 5. 2002, sp. zn. IV ÚS 315/01.
- Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 31. 3. 1993, sp. zn. 5 Co 18/93
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 11. 2006, sp. zn. 30 Cdo 2919/2006.
- Nález Ústavního soudu ze dne 4. 5. 2005, sp. zn. Pl. ÚS 16/04, [98/2005 USn.].
- Rozhodnutí Krajského soudu v Českých Budějovicích, pobočka Tábor ze dne 15. 11. 2005, sp. zn. 14 To 290/2005, [R 12/2007].
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 6. 2007, sp. zn. 30 Cdo 154/2007.
- Rozsudek Krajského soudu v Brně, sp. zn. 24 C 7/2007.
- Rozsudek Vrchního soudu v Olomouci ze dne 17. 2. 2004, sp. zn. 1 Co 63/2003.
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 6. 2007, sp. zn. 30 Cdo 792/2007
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 9. 2007, sp. zn. 30 Cdo 744/2007.
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 6. 2007, sp. zn. 30 Cdo 1522/2007.
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 12. 11. 2008, sp. zn. 31 Cdo 3161/2008.

- Rozsudek Vrchního soudu v Olomouci ze dne 17. 2. 2004, sp. zn. 1 Co 63/2003.
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 17. 2. 2009, sp. zn. 25 Cdo 198/2007.

Elektronické zdroje:

- Ryška, M. *Paradigma rovnostářství a smrtící komparace aneb Druhý krok do světa satisfakcí* [online] [cit. 2013-03-27]. Dostupné z: <<http://jinepravo.blogspot.cz/2009/07/paradigma-rovnostarstvi-smrtici.html>>
- Britannica slovník [online] [cit. 2013-02-03]. Dostupné z: <<http://www.britannica.com/EBchecked/topic/452993/personality>>
- Profipravo.cz. *K preventivní funkci peněžitého zadostiučinění u zásahu do osobnostních práv.* [online] [cit. 2013-03-14]. Dostupné z: <http://profipravo.cz/index.php?page=article&id_category=112&id_article=256665&csum=0b68a777>
- Jankovský, Z. *Žalobní návrhy ve věcech nároků podle zákona č. 82/1998.* [online] [cit. 2013-03-29]. Dostupné z: <<http://www.bulletin-advokacie.cz/zalobni-navrhy-ve-vecech-naroku-podle-zakona-c.-821998-sb>>
- Důvodová zpráva k zákonu č. 89/2012, novému občanskému zákoníku, s. 643. [online] [cit. 2013-03-31]. Dostupné z: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/tiny_mce-storage/files/2011/Vladni_navrh_obcanskeho_zakoniku_2011_DZ.pdf>
- Hajn, P. *K přiměřenému zadostiučinění ve sporech o ochranu osobnosti.* [online] [cit. 2013-03-15]. Dostupné z: <http://www.cak.cz/files/183/BA_03_04.pdf>
- Němec, R. *Malé zamyšlení nad ochranou osobnosti dnes a v NOZ ve světle tiskového zákona.* [online] [cit. 2013-03-15]. Dostupné z: <<http://www.epravo.cz/top/clanky/male-zamysleni-nad-ochranou-osobnosti-dnes-a-v-noz-ve-svetle-tiskoveho-zakona-84674.html>>

Překlad názvu diplomové práce do anglického jazyka/ Translation of the title of Master's Thesis into English

„Monetary satisfaction as a legal instrument of the personality rights protection under civil law“

Abstrakt

Tato diplomová práce se zabývá ochranou osobnostních práv prostřednictvím peněžitého zadostiučinění, jejím právním základem a místem mezi ostatními nástroji v rámci občanského práva. Popisuje, na jakých principech je ochrana osobnostních práv vybudována a jaké nástroje občanský zákoník k jejich ochraně nabízí, přičemž zvýšená pozornost je věnována institutu peněžitého zadostiučinění. Hlavním cílem této práce je poskytnout komplexní pohled na peněžité zadostiučinění ve vztahu k nemajetkové újmě vzniknuvší z neoprávněného zásahu do osobnostního práva.

Ochrana osobnosti je základním právem, které se vykonává napříč právními prostředními každé demokratické země. Česká občanský zákoník upravuje ochranu osobnosti v paragrafech 11 až 16 a poskytuje jí čtyři různé nástroje ochrany - zdržovací právo, právo na uvedení v předešlý stav a právo na přiměřené zadostiučinění, které může mít jak morální, tak peněžitý charakter. Peněžité zadostiučinění je výslovně upraveno v § 13 odst. 2 a je možné jej přiznat pouze v případech, kdy je morální zadostiučinění nedostatečné nebo zásah do osobnostních práv tak intenzivní, že vážně snižuje důstojnost nebo čest člověka ve společnosti.

Pojem peněžitého zadostiučinění je z velké části samo-vysvětlující, ale neomezuje se pouze na satisfakci poškozené strany, jejíž právo bylo narušeno, nýbrž by mělo pachateli rovněž zabránit v opakování nezákonného zásahu. V některých případech nejintenzivnějšího porušování osobnostních práv mu právní teorie a soudní praxe přisuzují též sankční funkci. Práce se zabývá také dalšími otázkami týkajícími se peněžitého zadostiučinění, např. kritérii určujícími výši peněžního zadostiučinění či problematikou promlčení peněžitého zadostiučinění a s ním související judikaturou.

Záběr práce je poměrně široký a pozornost je kladena i na odpovědnost státu za vznik nemajetkové újmy při výkonu veřejné moci.

Konec práce je vybaven krátkým exkurzem do plánované rekonstrukce občanského práva a srovnává aktuálně platný a účinný občanský zákoník s občanským zákoníkem novým.

Abstract

This Master's Thesis is focused on the personality rights protection through monetary satisfaction, its legal basis and place among other instruments within civil law. It describes how personality rights protection works and what instruments civil code offers to protect these rights with closer attention to the institute of the monetary satisfaction. Main objective of this thesis is to provide comprehensive look on the monetary satisfaction of the immaterial loss relating personality rights.

Personality rights protection is a fundamental right, which is executed throughout legal environments of every democratic country. Czech Civil Code regulates personality rights protection in sections 11 to 16 and it grants four different types of the protection – the right of retention, the right to restitution and the right to adequate satisfaction that can take both moral and monetary form. The monetary satisfaction is expressly regulated in section 13 paragraph 2 and it can be used only in cases when moral satisfaction is insufficient or the interference is so intense, it seriously affects person's dignity or honor.

The expression of monetary satisfaction is pretty self-explanatory, but not only that it remedies the party that suffered, it should also prevent offenders from repeating their unlawful interference. In some cases of the most intense violation of personal rights, legal theory and judicial practice also conclude punitive function. The work contains other issues related to the monetary satisfaction such as criteria determining the amount of the monetary satisfaction or the issue of lapse of the monetary satisfaction's claim and related case law.

The scope of the thesis is relatively wide and it is also concerned with the liabilities of the public law persons during the execution of the public service.

The End of the thesis is provided with a little excursion to the planned recodification of the civil law and it compares the currently valid and effective civil code with the new one.

Seznam klíčových slov

Materiální satisfakce, ochrana osobnosti, peněžité zadostiučinění.

Key words

Monetary satisfaction, pecuniary satisfaction, personality rights protection.